

DE OORLOG, 9 augustus 1916
[ALGEMEEN HANDELSBLAD, No. 28512, EDITIE VAN 2 UUR]

Inhoudsopgave 9 augustus 1916

[ALGEMEEN HANDELSBLAD, No. 28512, EDITIE VAN 2 UUR]	1
DE OORLOG	2
Op het Westelijk oorlogstooneel.	2
Duitsch legerbericht.	2
Fransch legerbericht.	3
Britsch legerbericht.	3
Het Delvillebosch.	3
Van het Oostelijke oorlogstooneel.	4
Een Russische overwinning in Galicië.	4
Duitsch legerbericht.	4
Oostenrijksch legerbericht.	4
Russisch legerbericht.	4
Op het Zuidoostelijk oorlogstooneel.	5
Duitsch legerbericht.	5
Oostenrijksch legerbericht.	5
Op Zee.	5
De duikbootenoorlog.	5
Oostenrijksch marinebericht.	5
ENGELAND.	5
De strijd in Egypte.	5
DUITSCHLAND.	5
Regeling van het tabaksverbruik.	5
Ziekenverplegingsartikelen.	5
Oorlogsinkt.	6
Een ontploffing.	6
FRANKRIJK.	6
Een soldaat ridder van het Legioen van Eer.	6
ITALIË.	6
Oostenrijksch legerbericht.	6
Italiaansch legerbericht.	6
TURKIJE.	7
Turksch legerbericht.	7
BALKAN-STATEN.	7
Roemenië's handel.	7
VEREENIGDE STATEN.	8
Een verontwaardigd Amerikaan.	8
JAPAN.	8
Luxe-gevangenen.	8
Nederland en de Oorlog.	8
Geneesmiddelenvoorzieningen.	8
Uitvoerverbod van hout.	9
Centralisatie van den haringhandel.	9
Personeel S.S. en de levensmiddelenuitvoer.	9
Aanvoer cokes.	9
BINNENLAND.	9
De Amerikaansche Gezant.	9
Op het Westelijk oorlogstooneel.	9
De vliegeraanval op Mulheim.	9
Britsch legerbericht.	9
BELGIË.	9
Een opzienbarende aanhouding.	9
Uit België.	10
Maatregelen der Oostenrijksche regeering.	10
Duitsch voorschot aan Turkije.	10
Engelsche schoenenleveranties aan Rusland.	10
[ALGEMEEN HANDELSBLAD, No. 28512, EDITIE VAN 4 UUR]	10
DE OORLOG	10
De algemeene toestand.	10
Op het Westelijk oorlogstooneel.	12
Fransch legerbericht.	12
Peronne in vlammen.	12

Van het Oostelijk oorlogstooneel.	12
Russisch legerbericht.	12
Op het Zuidoostelijk oorlogstooneel.	13
Bulgaarsch legerbericht.	13
Schermutseling ten zuiden van Doiran.	13
BELGIË.	13
De Boterquaestie.	13
DUIJSCHLAND.	14
De oogst in Duitschland.	14
Een voorgestelde belasting op kinderloosheid.	15
Oorlogsdoel-discussies.	15
Landbouw en veeteelt bij onze naburen.	16
De Norddeutsche over Asquith's redevoering.	17
Slachtverbod voor melkvee.	18
ITALIË.	18
Uit het oorlogvoerend Italië.	18
ENGELAND.	20
Aftreden van minister Henderson.	20
ITALIË.	20
De strijd aan het Isonzofront.	20
De stemming in Italië.	21
TURKIJE.	21
Nikkel voor Duitschland en Oostenrijk.	21
OOSTENRIJK-HONGARIJE.	21
Von Hindenburg bezoekt Lemberg.	21
ZWITSERLAND.	21
In Tommyland.	21
BUITENLAND.	22
De toestand in China.	22
Op Zee.	23
De "Deutschland".	23
ROEMENIË.	23
Levering van gerst en erwten.	23
Met de Zionisten in Gallipoli.	23
BINNENLAND.	24
Een naturalisatie.	24
Nederland en de Oorlog.	24
De opgebrachte visschers.	24
Over de grens gekomen.	24
Halt! Rijksambtenaren!	25
DE PERS.	28
Japan een gevaar voor onze Oost?	28
ENGELAND.	30
Weer een luchtraid.	30
GRIEKENLAND.	30
Griekenland voor de keus.	30
WETENSCHAP.	30
Stikgassen.	30
De Fransche zwarte lijst.	31
BEURS EN NIJVERHEID.	31
Productie van synthetischen indigo in Engeland.	31
Maatregelen tot ontwikkeling der industrie in Rusland.	32
Uit de Duitsche industrie.	32
Uit de Russische textielindustrie.	32

5 **DE OORLOG**

Aan de Somme en bij Verdun. — Een Russische overwinning in Galicië. — Het bruggehoofd van Görz in Italiaansche handen.

Op het Westelijk oorlogstooneel.

10 **Duitsch legerbericht.**

BERLIJN, 8 Augustus. (W. B.) Officieel. Ten z. van het La Bassée-kanaal, in de omstreken van Loos, levendige artilleriebeschieting.

Tusschen Thiepval en de Somme, voornamelijk bij Pozières, bij Bazentin-le-Petit en ten z. van Maurepas zette de vijand zijn krachtige aanvallen voort. Deze leidden op enkele punten tot verbitterde gevechten van man tegen man, die over het algemeen ten

15

onzen gunste werden beslist; slechts op enkele plaatsen, bij Pozières en ten o. van Hem duurt de strijd nog voort.

Ten z. van de Somme werden uitvallen van Fransche handgranaat-afdeelingen, bij Estrées en Soyecourt, afgeslagen.

20 Aan de Maas was het artilleriegevecht aan beide oevers zeer levendig. Ten N.W., ten W. en ten Z.W. van het vroegere Thiaumontwerk werden vijandelijke aanvallen in ons vuur volkomen afgeslagen. Meer zuidelijk werden aanvalspogingen in de kiem gesmoord. Eenige honderden gevangenen werden binnengebracht. Een Engelsch vliegtuig viel ten Z.O. van Kamerrijk in onze handen.

25 **Fransch legerbericht.**

PARIJS, 8 Aug. (Havas.) Communiqué. Ten noorden van de Somme won de Fransche infanterie, die rechts van de Britsche troepen opereerde bij een aanval van dezen op Guillemont, terrein ten oosten van hoogte 139 (noordelijk van Hardecourt) en maakte 30 een veertigtal gevangenen. Ten oosten van de boerderij van Monacu trachtten de Duitschers dezen morgen twee maal aan de Franschen te ontnemen, wat zij gisteren veroverden. Telkens door het Fransche infanterievuur teruggeworpen, moesten de Duitschers terugtrekken met achterlating van talrijke doden; het aantal ongekwetste 35 Deutsche gevangenen, gisteren hier door de Franschen gemaakt, bedraagt 230, o. w. twee officieren.

Aan den rechter Maasoever zeer krachtige hervatting van het bombardement gedurende den nacht. Op het front Thiaumont-Fleury deden de Duitschers hedenmorgen tegen vijf 40 uur een reeks hevige aanvallen met sterke strijdkrachten op de Fransche stellingen van het dorp Fleury tot ten noorden van het werk Thiaumont, gepaard gaand met spervuur achter de Fransche linies. Alle aanvallen werden tot staan gebracht langs den weg naar Fleury en bij het dorp door het Fransche mitrailleurvuur, waardoor de 45 Duitschers zware verliezen leden. De Duitschers wisten vasten voet te krijgen in het Thiaumontwerk na een verbitterden strijd, welke nog voortduurt.

In de Vogezen werden Deutsche troepen, die de Fransche loopgraven bij Senuonnes trachtten te naderen, gemakkelijk met geweervuur uiteengejaagd.

Britsch legerbericht.

LONDEN, 8 Aug. (Reuter.) Officieel. In den afgeloopen nacht drongen we vooruit ten 50 oosten van het Trones-bosch. De gevechten in de buitenwijken van Guillemont bij het station duren voort.

Het Delvillebosch.

Philip Gibbs beschrijft in de "Daily Chronicle" den verschrikkelijken strijd om het Delvillebosch:

55 "Onze mannen trokken het Delvillebosch niet door in een der prachtige stormaanvallen, die kunstenaars vol verbeeldingskracht soms teekenen en die ook wel eens, maar niet dikwijls voorkomen. Zij trokken op in verspreide groepjes, wel voeling met elkander houdend, maar in verspreide orde en voortkruipend, struikelend en zoo goed zij 60 konden, over een terrein, waar geen duidelijk zichtbaar pad te vinden is.

Daar waren geen twee meters grond, zonder granaattrechter. Omgevallen boomen en kreupelhout vormden er een verwarde massa. Oude door granaatvuur vernielde 65 verschansingen en ondiepe loopgraven, daar gegraven door mannen die hun eigen graf maakten, vormden ook overal hindernissen.

Onze soldaten konden, beladen als zij waren met hunne volle gevechtsuitrusting, met 65 bommen aan ritsen om het lichaam heen geslagen en met de bajonet op het geweer, geen vluggen stormloop door dit helsche bosch uitvoeren.

Dit bosch was vier malen door vier achtereenvolgende golven Engelsche troepen 70 genomen. En vier malen hadden golven Deutsche troepen het hernomen. Het hevigste vuur der wederzijdsche artillerieën was hierop gericht geweest, zoodat onze Engelsche jongens optrokken door een groot kerkhof van onbegraven lijken.

De afschuwelijkheid van deze plaats heeft in den geest van velen, die anders door het 75 schouwspel dat de slagvelden opleveren niet meer getroffen worden, diepe sporen achtergelaten. Ik merk soms dat sommigen van hen, bij het hooren van den naam van het Delville-bosch, ineenkrimpen en anderen – meest officieren – lachen met een vreemd, 80 onaangenaam geluid, den lach van mannen, die de kloof van ironie kennen, die er ligt tusschen de goede dingen in dit leven en al deze afgrijselijkheden.

Toen onze mannen optrokken zagen zij met verbazing mannen tusschen de gebroken boomen 80 wegloopen en bemerkten ook tot hunne verwondering witte vodjes boven sommige granaattrechters wapperen. Die witte vodjes, meestal aan takken vastgemaakt, dansten heen en weer alsof het signalen waren. Het was de witte vlag der overgave, opgestoken door Deutsche soldaten, die daar in die gaten neergehurkt zaten. Uit één werd

de Roode Kruisvlag heftig heen en weer gezwaaid.

85 Onze mannen trokken met geveld geweer en riepen: "Komt eruit, jullie daar!" en uit
iedereren trechter kwam een Duitsche soldaat, met de handen in de hoogte en allen
riepen: "Pity", welk woord zij geleerd schijnen te hebben om in geval van nood te
gebruiken.

Van het Oostelijke oorlogstooneel.

Een Russische overwinning in Galicië.

90 PETROGRAD, 8 Aug. (Reuter.) De Russen hebben een groote overwinning behaald ten
zuiden van den Dnjester in de richting vaat Tysmenitza. Het front van den vijand is
over een uitgestrektheid van zestien mijlen ingedrukt. Tlumacz en de hoogten ten
zuidwesten van den spoorweg Kolomea-Stanislaw-Lemberg zijn genomen. De cavalerie
95 vervolgt den vijand. Onder de tot dusver gemaakte gevangenen zijn 2000 Duitschers.

Duitsch legerbericht.

BERLIJN, 8 Augustus. (W.B.) Officieel.

100 *Front-v. Hindenburg:* Aan de Sereth en ten Z. daarvan was de vuuractie gisteren
levendiger. Vijandelijke aanvallen werden afgeslagen. Herhaalde pogingen der Russen
om bij Tsaretse (aan den Stochod) terrein te winnen, bleven vruchteloos.

Ten W. van Loezk zijn sedert hedenmorgen nieuwe gevechten begonnen.

Ten N.W. van Zalocze mislukten vijandelijke aanvallen.

105 Ten Z. van Zalocze werd in een gevecht met de troepen van v. Bothmer het Russische
voortuig, gestuit. Hier werden 9 officieren en meer dan 700 man gevangen genomen
en vijf mitrailleurs buit gemaakt.

110 *Front-aartshertog Karl:* Ten Z. van den Dnjester gingen sterke Russische troepen tot
den aanval over tegen de linie Tlumacz-Othynia. De verbonden troepen gingen in
aangelegde stellingen terug. In de Karpathen werden, aan beide zijden van het Bialy-
Tsjeremosj-dal, de behaalde voordeelen uitgebreid.

Oostenrijksch legerbericht.

115 WEENEN, 8 Aug. (W. B.) Officieel. *Front aartshertog Karl.* De Karpathentroepen wonnen
terrein op de hoogten ten oosten van Jablonica en bij Worechta, maakten meer dan 1000
gevangenen en vermeesterden 4 mitrailleurs. Ten zuidwesten van Delatyn weerden de
120 strijdkrachten van v. Kövess opnieuw sterke Russische offensieve bewegingen af.
Ten oosten van Ottynia en Tlumacz deed de vijand gistermorgen in groote massa een
aanval. Een van de aanvalstroepen drong ten westen voorbij Ottynia tot over onze
eerste linie, werd echter door een tegenaanval volkomen teruggeworpen, waarbij meer
dan 1000 gevangenen in onze handen bleven. Bij Tlumacz is de verdedigingslinie voor
den overmachtigen stoot van den vijand naar het gebied ten westen van de plaats
verlegd.

Ten zuiden van de Wertelha veroverden onze troepen den linkeroever van den Sereth.
Meer dan 700 Russen werden gevangen genomen; 5 mitrailleurs werden buitgemaakt.

125 *Front v. Hindenburg:* Bij Zalacze verliep de dag gisteren betrekkelijk rustig. Ten
zuidwesten van Porczyn in Wolhynië sloeg het leger van Terssetyanzsky een reeks
heftige Russische offensieve bewegingen af. De vijand werd gedeeltelijk in een
tegranaanval teruggeworpen. De troepen van generaal Fath verijdelden ten zuiden van de
Stobyckwa opnieuw vele Russische overgangspogingen.

130 **Russisch legerbericht.**

PETROGRAD, 8 Aug. (P. T. A.) Communiqué van 's namiddags. Aan de Sereth rukken onze
troepen met succes vooruit en bevestigen zij het gewonnen terrein. In deze streek
maakten we in den loop van de gevechten van 4 tot 6 Aug. in het geheel aan gevangenen
135 166 officieren en 8415 soldaten. Wij vermeesterden 4 kanonnen, 19 mitrailleurs, 11
bom- en mijnwerpers, en veel ander oorlogsmaterieel.

Aan het Stochod-front in de streek van Stobykhva kwam des nachts een troep
Oostenrijkers uit de loopgraven op korten afstand van een onzer regimenten met de
handen omhoog. Kolonel Stepanenko naderde de Oostenrijkers, maar werd verraderlijk
neergeschoten. Onze soldaten schoten daarop alle Oostenrijkers neer.

140 Ten zuiden van de Dnjester namen onze troepen het offensief over een front van 25
K.M. in de richting van Tysmenitza. Zij vermeesterden de loopgraven van den vijand en
vervolgden hem al vechtend. Onze troepen dreven den vijand over het geheele front
terug en vermeesterden Tlumacz en de heele strook ten oosten van deze stad tot de
Dnjester en een reeks hoogten ten zuid-westen van de stad tot den spoorweg Kolomea-
145 Stanislaw.

Onze aanval werd door de artillerie voorbereid, die bommen met verstikkende gassen
wierp op de vijandelijke batterijen; de bedieningsmanschappen staakten het vuren en

lieten de kanonnen in den steek. Onze cavalerie vervolgt den vijand, die in wanorde terugtrekt.

150 Een van onze divisies nam ongeveer 2000 Duitschers gevangen en veroverde vele zware kanonnen en tal van mitrailleurs. Nog steeds stroomen gevangenen toe. Het totaal cijfer is nog niet vast te stellen. De roemrijke troepen van generaal Letsjitsky behaalden dus een belangrijk succes.

155 **Op het Zuidoostelijk oorlogstooneel.**
Duitsch legerbericht.

BERLIJN, 8 Augustus. (W. B.) Officieel. Afgezien van voorpostengevechten in de streek van Ljoemuitza (ten w. van den Vardar) geen belangrijke gebeurtenissen aan het Balkanfront.

160 **Oostenrijksch legerbericht.**

WEENEN, 8 Aug. (W. B.) Officieel. Geen bijzondere gebeurtenissen.

Op Zee.

165 **De duikbootenoorlog.**

LONDEN, 8 Aug. (Reuter.) Lloyds meldt uit Stockholm, dat een Zweedsche brik door een Duitschen onderzeeër tot zinken gebracht werd bij het Sinngrundet lichtschip.

LONDEN, 8 Aug. (Reuter.) Lloyds gelooft, dat het Britsche s.s. "Trident" is gezonken.

170 LONDEN, 8 Aug. (Reuter.) Lloyds meldt uit Cette dd. 7 Aug., dat de Grieksche stoomboot "Achileus" door een duikboot op 5 Aug. in den grond is geboord, ter hoogte van kaap Bagur.

Oostenrijksch marinebericht.

175 WEENEN, 8 Aug. (W. B.) Officieel. Een eskader marinevliegtuigen wierp hedennacht met succes bommen van zwaar en gemiddeld kaliber en brandbommen op de vijandelijke batterijstellingen aan de monding van de Isonzo en op het vijandelijk marinevliegstation Gorge. De vliegtuigen werden hevig beschoten, maar keerden ongedeerd terug.

180 **ENGELAND.**

De strijd in Egypte.

LONDEN, 8 Aug. (Reuter.) Officieel. De Egyptische bereden troepen zijn in contact met de Turksche achterhoede zes Eng. Mijlen Oostelijk van Katia.

185 De luchtaanvallen op Port-Said en Suez veroorzaakten geringe schade en eischten weinig slachtoffers.

DUITSCHLAND.

Regeling van het tabaksverbruik.

190 Naast het invoerverbod van tabak heeft de Bondsraad ook een verordening afgekondigd, waarbij ter voorkoming van prijsstijging en ter voorbereiding van een billijke verdeeling van de in het binnenland aanwezige voorraden tabak, de verkoop en de aankoop van deze tijdelijk zijn verboden. Uitzonderingen zijn toegelaten voor zoover ze noodig zijn voor de handhaving van het bedrijf.

195 Verboden is eveneens de voorverkoop van ruwe inlandsche tabak van dezen oogst. De "Tag" verneemt omtrent het verbod van invoer van tabak van belanghebbende zijde, dat de hierop betrekking hebbende verordening van den Bondsraad voor de tabakshandelaren een volkomen verrassing is geweest. Weliswaar heeft er eenigen tijd geleden op bevel van hoogerhand een inventarisatie plaats gehad, maar niemand heeft kunnen voorzien, dat hierop zulk een maatregel zou volgen. Toch kan men niet zeggen, dat deze als drukkend of onrustbarend behoeft beschouwd te worden. Men kan het integendeel slechts goedkeuren, dat aan de speculatie en einde wordt gemaakt. In 200 vakkringen is men ook van meening, dat het in het algemeen belang is, dat de regeering den handelaren, die wat al te groote voorraden hadden opgeslagen, de vrijheid van verkoop, die natuurlijk tot prijsopjaging zou geleid hebben, ontnomen 205 heeft.

Het verbod van verkoop van de inlandsche tabak komt wel wat laat, want een zeer groot gedeelte van den oogst is reeds op deze wijze verkocht. De rookers in Duitschland zullen die nu waarschijnlijk even duur moeten betalen als de veel betere 210 buitenlandsche tabak, die vroeger werd ingevoerd.

Ziekenverplegingsartikelen.

BERLIJN, 8 Aug. (W. B.) De "Nordd. Allg. Ztg" bevat een memorie van de Deutsche regeering over de behandeling van voorwerpen, stoffen voor de ziekenverpleging, door

215 de maritieme strijdkrachten der oorlogvoerende Staten. Hierin wordt gezegd, dat de
Duitsche regeering indertijd tegenover de Spaansche en Amerikaansche regeeringen zich
principeel bereid verklaarde den uitsluitend ter verpleging van zieken en gewonden
dienenden voorwerpen en stoffen, gelijk ze in een door de Spaansche regeering
voorgestelde lijst waren vermeld, vrij transport ter zee te waarborgen. Nadat
220 Engeland, ondanks oorspronkelijke toestemming in strijd met de Spaansche en
Amerikaansche voorstellen handelde en zelfs aan het Amerikaansche Roode Kruis de
verzending van zulke waren aan het Duitsche Roode Kruis verbood en het protest van
ex-president Taft weigerend beantwoordde, is Duitschland niet meer in staat
voorwerpen en stoffen ter ziekenverpleging die in het bereik van de Duitsche
225 strijdkrachten ter zee komen, als tot dusver, zonder meer, te laten passeeren. De
Duitsche zeestrijdkrachten zullen intengendeel last ontvangen voortaan van het hun
toekomend recht tot opvordering van de in de Spaansche lijst vervatte voorwerpen en
stoffen ingeval van eigen militaire behoefte, gebruik te maken.

Oorlogsinkt.

230 Een der merkwaardige gevolgen van den oorlogstoestand is, dat men in Duitschland
proeven heeft moeten nemen om een oorlogsschrijfkinkt samen te stellen. Er is voor de
scholen niet genoeg gelijmd papier meer beschikbaar, zoodat er thans niet of
zwakgelijmde soorten gebruikt moeten worden, waarop gewoner inkt uitvloeit. Vandaar
de pogingen, die volgens de Duitsche bladen tamelijk gunstige resultaten hebben
235 opgeleverd, om een inkt te fabricceeren die niet vloeit op resorbeerend papier.

Een ontploffing.

Te Koningsbergen heeft in het artilleriedepot Rothenstein een ontploffing plaats
gehad van Russische munitie. Voorloopig kon worden vastgesteld, dat 30 arbeiders en
240 20 vrouwen werden gedood; 14 personen werden zwaar, 58 licht gekwetst.

FRANKRIJK.

Een soldaat ridder van het Legioen van Eer.

245 De "Matin" maakt melding van het feit, dat een gemeen soldaat ridder van het Legioen
van Eer is geworden, wegens zijn bewonderswaardige houding op zijn ziekbed, als
gevolg van uiterst zware verwondingen, in Februari 1915 opgelopen. "Daardoor heeft
hij allen een schitterend voorbeeld van koelbloedigheid gegeven."

ITALIË.

Oostenrijksch legerbericht.

250 WEENEN, 8 Aug. (W. B.) Officieel. De verbitterde gevechten in het gebied van Görz
duren met onverminderde hevigheid voort.
De aan het bruggenhoofd van Görz ten westen van de Isonzo strijdende troepen sloegen
sedert 6 Aug. namiddags talrijke zeer overmachtige vijandelijke aanvallen bloedig af.
255 Hierbij werden 2932 Italianen, onder wie 72 officieren gevangen genomen. Om de
dappere bezetting van het bruggenhoofd bij de steeds nieuwe woedende aanvallen der
Italianen voor groote verleizen te bewaren, werd zij heden teruggetrokken op den
oostelijken oever van de Isonzo.
Op de hoogvlakte van Doberdo mislukten aan de Monte San Michele en bij San Martino
260 alle vijandelijke aanvallen onder zeer zware verliezen van den vijand. Evenzoo
mislukten verder zuidelijk krachtige Italiaansche aanvallen in ons vuur. Alle
stellingen zijn hier in het bezit van onze troepen.
Aan het front in Korinthië en Tirol plaatselijk levendige artilleriestrijd.

Italiaansch legerbericht.

265 ROME, 8 Aug. (Ag. Stefani.) Officieel. In het Etschdal duurt de artilleriestrijd
krachtig voort. Op de hoogvlakte van Asiago sloegen wij een heftigen vijandelijken
aanval in de zone van den Mont Zebio af. In Boven-Cordevole deed de vijand na hevige
beschietingen opnieuw aanvalspogingen tegen onze stellingen aan den Monte Sief. Hij
270 werd echter steeds afgeslagen met zware verliezen.
Aan de Beneden-Isonzo tegenover Görz duurt de strijd met verwoedheid voort. Wij
veroverden geheel den Monte Sabotino en Monte San Michele, de spullen van de
vijandelijke verdediging. Het bruggenhoofd van Görz is in onze handen. Onze kanonnen
beschieten de stad, om de vijand uit de schuilplaatsen tusschen de huizen te
275 verjagen. Gisteren en eergisteren maakten wij 8000 gevangenen, onder wie 200
officieren, van wie 20 hoofdofficieren en een regimentscommandant met zijn staf. De
gevangenen blijven toestroomen. Wij vermeesterden 11 kanonnen, een honderdtal
mitrailleurs en een rijken buit aan wapenen, voorraden en oorlogsmaterieel.
In den afgeloopen nacht bombardeerde een van onze bestuurbare luchtschepen het

280 spoorwegknooppunt Opcina, met zichtbaar verwoestende uitwerking. Het luchtschip werd duchtig door afweergeschut beschoten en werd aangevallen door twee hydro-avions, welke aanvallen werden afgeweerd door een krachtig vuur. Het luchtschip keerde onbeschadigd binnen onze liniën terug.

285 **TURKIJE.**

Turksch legerbericht.

KONSTANTINOPEL, 25 Juli. T. T. (W. B.) Officieel. Aan het Irakfront niets bijzonders. In Perzië werd de door onzen rechtervleugel op 23 Juli in drie kolonnes ingezette operatie tegen de samengetrokken oostelijk van Kermansjah met succes voortgezet tot 290 24 Juli; in den avond waren de Russen definitief tegen Kaukauer in de richting van Hamadan teruggeworpen. Deze operatie verliep als volgt:

Onze tegen Sakna in het centrum oprukkende kolonne nam in den storm de vijandelijke verschansingen, die zich in de omgeving van Hadjahad en Nadirahad bevonden. De vijand poogde in stellingen westelijk van het dorp Besotoni stand te houden, maar moest ten 295 gevolge van onze krachtige vervolgingen en den door ons op zijn front en flanken geoefenden druk op Sakna terugtrekken. In den vroegen morgen van 24 Juli werd de vervolging hervat zonder dat den vijand tijd werd gegund ergens weerstand te bieden of op adem te komen. Tenslotte gelukte het den vijand niet zich in het dorp Sakna (50 K.M. Oostelijk van Kermansjak) vast te zetten, maar hij moest 's middags in de 300 richting van Kaukauer wijken.

Tijdens deze operatie had onze zuidelijk aan den straatweg Kermansjak-Hamadan ageerende afdeeling voeling met Russische strijdkrachten bij Maross (19 K.M. Zuid-oostelijk van Sakna). Onze afdeeling aan den linkervleugel rukte in het noorden in dezelfde richting op en wierp den vijand terug naar Sougoer (60 K.M. Noordoostelijk 305 van Kermansjak), waar hij zich vastzette; daarop maakte onze rechtervleugel zich meester van Maross. Onze troepen in het centrum bevonden zich gisterenavond 15 K.M. Oostelijk van Sakna. De Turksche troepen wierpen oostelijk van Sakna samengetrokken vijandelijke troepen verder naar het oosten terug.

Aan het Kaukasusfront wordt ons offensief in den sector Bitlis-Moesj-Ognott met succes voortgezet. Door onze tegen Bitlis gerichte aanvallen vielen alle in het 310 zuiden het dorp beheerschende stellingen in onze handen. Evenzoo liep een aanval op den vijand, die zich in een ontoegankelijke bergketen acht K.M. Ten zuiden van Moesj bevond, met succes voor ons af. De vijand werd tegen Moesj teruggeworpen.

Ook oostelijk van Moesj naar het noorden opereerenden troepen bereikten Moeradsoe. 315 Bij den gisteren ten zuidoosten van Ognott gedanen aanval werden 200 soldaten gevangen genomen en nogmaals een kanon en vier caissons veroverd.

In het centrum verminderde een tegen verschillende punten van ons front oostelijk van Erzindjan-Kilhitt gerichte aanval in kracht; onze troepen hielden stand en de vijand leed zware verliezen.

320 In de wateren van Smyrna naderde een vijandelijke monitor Fotza, maar moest voor ons vuur wijken. Eenige vijandelijke schepen ter hoogte van Tsjehme, waarvan een vliegtuig opsteeg, dat tevergeefs een paar bommen op de kust wierp, moeten terugtrekken.

Aan het Egyptische front bereikte onze in de richting van Ralmani oprukkende 325 verkenningsafdeeling de vijandige linie en deed niettegenstaande een hevige beschieting van de kust door vier oorlogsschepen een stoutmoedigen aanval op sterke vijandelijke, uit verschillende wapens bestaande afdeelingen en keerde vervolgens naar haar stellingen bij Katia terug. Hierdoor benoedigd, trachtte de vijand onze in de omgeving van Katia samengetrokken troepen aan te vallen, doch werd met zware 330 verliezen teruggeworpen.

Een onzer vliegers dwong op 24 Juli een vijandelijk vliegtuig bij Moehamedie tot dalen en vernielde het. Onze vliegers bombardeerden met succes de haven van Ismaili en de zich daar bevindende gebouwen.

Vijandelijke ruitery, die 0- 22 Juli in de Moedjeradefile, oostelijk van Suez, 335 aanviel, werd na een strijd van acht uur teruggeslagen. Wij maakten geweren en bajonetten buit.

BALKAN-STATEN.

Roemenië's handel.

340 Uit Boedapest wordt aan de "Frankf. Ztg." gemeld, dat een aantal Roemeensche kooplieden waren die uit Duitschland en Oostenrijk-Hongarije zijn ingevoerd naar Rusland hebben verkocht. He Deutsche inkoopbureau heeft hieromtrent gegevens verzameld en aan de Roemeensche invoercommissie doen toekomen. Deze bepaalde dat de door de centrale mogendheden ingevoerde waren niet mogen worden uitgeoerd en aan de 345 douanestations en grensstations zijn dienovereenkomstig bevelen geven.

VEREENIGDE STATEN.

Een verontwaardigd Amerikaan.

WASHINGTON, 7 Aug. (Draadloos bericht van het W. B.) Het lid van het congres
350 Gallivan, uit Massachusetts, heeft in het Representantenhuis een voorstel ingediend,
waarbij hij het afbreken eischt van de diplomatieke betrekkingen met Engeland, omdat
Engeland weigert Thomas Hughes Kelly en Joseph Smith, twee Amerikaansche burgers, aan
wie ondersteuningsgelden voor noodlijdende Ieren zijn toevertrouwd, toe te laten. In
355 het voorstel wordt gezegd, dat met het oog op het feit, dat de mannen passen en een
persoonlijk schrijven van minister Lansing bezaten, de houding van Engeland
beleedigend is.

JAPAN.

Luxe-gevangenen.

360 In het Japansche supplement van de "Times" vinden wij verschillende bijzonderheden
omtrent de behandeling der Duitsche gevangenen in Japan.
"De Japanner", zegt de schrijver van het artikel, "kan zich het begrip
'krijgsgevangene' niet voorstellen. Volgens hunne opvattingen van krijgsmanseer en
365 ridderschap is hij een man, die dood moest zijn of die dood moest willen zijn, liever
dan te leven en het daglicht, de oogen der kameraden en van andere menschen te
aanschouwen. Dat zoo iemand leeft beteekent, dat hij de trouw jegens zichzelf en de
geheele wereld gebroken heeft.
Oudere officieren en burgers betreuren het, dat de jonge Japanners nu voor de tweede
maal krijgsgevangenen zien, die ongewend, niet invalide en toch zonder schaamte, naar
370 Japan gebracht worden om daar bewaakt en gevoed te worden. Hunne opleiding en
tradities, alle Japansche opvattingen hieromtrent, zijn immers zoo geheel anders dan
de Europeesche."
De 4666 Duitschers, die te Tsing-Tan gevangen zijn genomen, zijn op verschillende
plaatsen onder dak gebracht. Daar de voeding volgens het Japansche regime voor deze
375 Europeanen ongeschikt bleek, heeft de regeering er voor gezorgd, dat de gevangenen
het voedsel krijgen, waaraan zij gewend zijn.
De eerste gevangenen, die bij de voorpost-gevechten werden gemaakt, klaagden na een
kort verblijf in Japan: "Zij behandelen ons zeer goed. Maar wat geven ze ons een
massa thee!"
380 De aankomst der gevangenen trof de Japanners niet zoo zeer, als die der Russen in
1904/05.
Het is nu al iets bekends en deze Duitschers zijn niet zoo vreemd en angstwekkend,
zoo schilderachtig en belangwekkend, zoo wild en ruig en reusachtig, dragen niet zoo
vreemde schoenen en mutsen als de Kozakken met hunne blauwe en purperen kleeren,
385 hunne hoge laarzen en woeste boesbies.
De Duitsche burgers, die vóór den oorlog in Japan woonden, bleven in hunne woningen,
werden evengoed behandeld en genoten volkomen vrijheid. Niemand viel hen lastig,
niemand smeed hen met steenen, geen uithangbord werd neergehaald en de Duitsche
professoren, leeraren en priesters bleven hun werk doen als gewoonlijk. Een zekere
390 professor, tevens reservist aan de Keizerlijke Universiteit, vertrok op 1 Augustus
1914, gehoor gevend aan den oproep zijner regeering, naar Europa, na vooraf een jaar
verlof gevraagd te hebben. Gedurende dat geheele jaar betaalde de Japansche regeering
aan zijn vrouw zijn honorarium uit,
Op Kerstmis 1914 stelde een Japanner, die in Duitschland had gewoond, de regeering
395 voor, den Duitschen gevangenen kerstboomen te verstrekken. Dit werd dan ook gedaan en
50 denneboompjes werden naar de verschillende kampen gezonden met duizenden kaarsjes
en papier voor de versiering der boomen. In 1915 geschiedde hetzelfde.
De verjaardag van den Duitschen keizer werd eveneens met grooten luister gevierd,
waarbij de Japansche autoriteiten al het benodigde verschaften.
400 Bij bezoeken van den Amerikaanschen ambassadeur aan de gevangenkampen bleek, dat de
gevangenen geen enkele reden tot klagen hadden, behalve dat zij te weinig gelegenheid
tot lichaams-beweging kregen. Toen mochten de gevangenen onder geleide lange
wandelingen ondernemen, maar toe sommigen hiervan misbruik maakten om te ontvluchten,
moest er weder een einde gemaakt worden aan de behandeling der gevangenen als gasten.
405

Nederland en de Oorlog.

Geneesmiddelenvoorzieningen.

De Bond van Groothandelaren on chemicaliën, drogerijen en pharmaceutische producten
heeft in een adres aan den minister van landbouw enz. uiteengezet dat het in het
410 algemeen belang zeer zou zijn toe te juichen, wanneer door onze regeering bewerkt kon
worden, dat de Duitsche prijzen voor Nederland wat meer in overeenstemming werden

gebracht met de werkelijke waarde der geneesmiddelen en de noteeringen in Duitschland zelf. Doch dit zoude, zegt het adres, logisch ten gevolge moeten hebben dat òf onze regeering zelf den groothandelaren een schadevergoeding toekent voor de nog
415 voorradige, duur ingekochte geneesmiddelen, òf dat door onze regeering herwerkt wordt, dat de Duitsche leveranciers hun prijzen voor het onverkochte deel hunner leveringen op het dan bereikbare lagere peil terugbrengen.

Uitvoerverbod van hout.

420 Bij Kon. Besl. van 4 Aug. (*St.bl.* 371) is, met ingang van 8 Aug., de uitvoer van alle hout verboden.

De Kroon behoudt zich het recht voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen. (*St.Ct.*)

425 **Centralisatie van den haringhandel.**

In de ledenvergadering van de afdeeling Vlaardingen van de Vereeniging ter Bevordering van de Nederlandsche Visscherij is langdurig beraadslaagd over de plannen tot oprichting van een Haringbond, waarvoor een commissie uit een vergadering van reeders en haringhandelaren een concept-reglement had ingezonden.

430 Het doel van dezen Bond zal zijn het geheele haring-bedrijf gedurende den crisistijd te regelen door centralisatie van den haringhandel zonder schade te berokkenen aan de nevenbedrijven en aan de werknemers. Daartoe moet de Bond alle voorraden haring, zout en fust aankopen en verder tegen vooraf vast te stellen prijzen en tarieven alles inkoop, wat met betrekking tot het haringbedrijf wordt aangevoerd of geproduceerd.

435 Een definitief besluit tot oprichting wacht nog op de Reedersvergadering. ("Ned.")

Personeel S.S. en de levensmiddelenuitvoer.

Naar het "N. v. d. D." verneemt is, voor zoover betreft de beambten en werklieden van Duitsche nationaliteit, ingetrokken do gunstige bepaling, dat het personeel der
440 Staatsspoor te Emmerik een bepaalde hoeveelheid levensmiddelen voor eigen gebruik mocht uitvoeren.

Aanvoer cokes.

445 Er is een uitzonderingstarief in werking getreden voor het vervoer van steenkolen, cokes (gascokes uitgesloten) en steenkolenbriquetten van Duitschland naar stations van de Staats- en Centraalspoorwegmaatschappijen. ("N. R. C.")

BINNENLAND.

De Amerikaansche Gezant.

450 De gezant der Vereenigde Staten van Amerika bij het Nederlandsche Hof, dr. Henry van Dijke, is van zijn verlof in de residentie teruggekeerd.

Hospitaal-kerkschip "De Hoop".

455 Gistermiddag is voor den tweeden kruistocht onder de haringvisschers op de Noordzee van dit seizoen, het hospitaal-kerkschip "De Hoop" van IJmuiden in zee gestoken. Laatste Berichten.

Op het Westelijk oorlogstooneel.

De vliegeraanval op Mulheim.

460 LONDEN, 8 Aug. (Reuter.) De admiraliteit meldt dat op 30 Juli in vereeniging met de Franschen een aanval werd gedaan door Britsche marinevliegtuigen op de benzine-bewaarplaatsen en kazernes te Mulheim. De vliegtuigen werden hevig door afweergeschut beschoten, maar slaagden er in met succes het bombardement uit te voeren. Zij keerden onbeschadigd terug.

465

Britsch legerbericht.

LONDEN, 8 Aug. (Reuter.) Officieel. Ten zuidwesten van Guillemant is onze linie 400 yards naar voren gebracht. De vijand deed vier aanvallen ten noordwesten van Pozières. Drie mislukten, de vierde stelde hen in staat vijftig yards loopgraaf te bezetten.

470

BELGIË.

Een opzienbarende aanhouding.

475 Onze Antwerpsche correspondent bericht ons dd. 3 Augustus: Sinds gisteren is te Antwerpen het gerucht verspreid als zou de heer F. Carlier, bestuurder der Natioanel Bank alhier, eergisteravond bij zijn terugkeer uit Brussel in het centraalstation door de Duitschers zijn gevangen genomen en naar Duitschland

gevoerd.

480 De reden is, dat de heer Carlier "anti-Duitsche handelingen" zou hebben bedreven, en als zoodanig "undesirable" werd.

Uit België.

485 Een groep Belgische-bankinstellingen en particuliere banken hebben een syndicaat met een kapitaal van fr. 40 millioen gevormd voor de aflossing van vervallen coupons van Belgische en Congo-staatsleeningen, of leeningen met staatsgarantie.

490 De Caisse de Reports et de Dépôts verleent 75% voorschot tegen vergoeding van 5% rente op vervallen coupons en dividenden van maatschappijen, die door gebrek aan liquide middelen haar verplichtingen niet konden voldoen. Op de coupons van alle fondsen, die bij de Caisse de Reports et de Dépôts zijn gedeponeed wordt het volle bedrag voorgeschoten.

Maatregelen der Oostenrijksche regeering.

495 WEENEN, 8 Augustus. (W. B.) In de "Wiener Ztg." wordt een regeeringsbesluit gepubliceerd, krachtens hetwelk bij wijze van vergelding liquidatie of gedwongen verkoop kan worden gelast van ondernemingen of filialen, waarvan de hoofdzetel in het vijandelijke buitenland is gevestigd, of die onder controle staan van in het vijandelijke buitenland gevestigde maatschappijen, of waarvan de bedrijfsresultaten aan onderdanen van een der vijandelijke staten ten goede komen. Voorts kan de maatregel worden toegepast op maatschappijen, waarbij kapitaal van onderdanen van vijandelijke staten is betrokken, waar deze onderdanen ook gevestigd mogen zijn. De nieuwe verordening sterkt zich eveneens over vermogens en vermogensrechten uit.

Duitsch voorschot aan Turkije.

505 CONSTANTINOPEL, 8 Aug. (Wolff.) In de "Staatscourant" is een wettelijke verordening gepubliceerd, waarbij de minister van financiën gemachtigd wordt bij de Duitse regeering een voorschot van T.£ 25 mill. op te nemen. Hiervan zullen T.£ 20.479.000 in den vorm van in goud aflosbare Duitse schatkistbiljetten worden beschikbaar gesteld en aan 't beheer der Turksche staatsschuld worden overgedragen, waartegen 510 "Kassenscheine" tot een gelijk bedrag zullen worden uitgegeven. De minister van financiën is verder gemachtigd van deze "Kassenscheine" T.£ 5 mill. in Constantinopel aan de Duitse regeering ter beschikking te stellen als waarborg.

Engelsche schoenenleveranties aan Rusland.

515 De Russische regeering heeft in Engeland een groot kwantum militaire schoenen besteld. De Engelsche schoenfabrieken, die de order hebben gekregen, hebben nu de ter levering gereed zijnde schoenen met het stempel "made in England" in Russische karakters voorzien. Men verwacht hiervan een goede reclame, en hoopt, dat de dragers van het schoenwerk na den oorlog koopers van Engelsche schoenfabrikaten zullen 520 blijven. Tot nu toe zouden ca. 9 millioen paar schoenen in Engeland zijn besteld.

DE OORLOG

[ALGEMEEN HANDELSBLAD, No. 28512, EDITIE VAN 4 UUR]

525 [Het zuidelijk deel van het Russische front.](#)

DE OORLOG

530 **De algemeene toestand. — De Russische overwinning aan den Dnjester. — Thiaumont door de Franschen hernomen. — Aan de Somme. — De strijd aan de Isonzo.**

De algemeene toestand.

Op twee plaatsen hebben de Oostenrijkers een belangrijke nederlaag geleden. 535 Aan het Russische front hebben de Russen een overwinning behaald, ten zuiden van den Dnjester, in de richting van Tysmenica. Daar liep sedert het begin der vorige maand het Oostenrijksche front van Boetsjatsj in z.w. richting over den Dnjester en den spoorweg Kolomea-Stanislau tot o. van Delatyn. Ten Oosten van Tloematsj, dat ongeveer in het midden van dit frontgedeelte ligt, deden de Russen gisteren in de vroege een krachtigen aanval. De Oostenrijksche linie werd volgens het Russische bericht over 540 een front van zestien mijlen ingedrukt. Tloematsj, Oltynia en de hoogten ten z.w. van den spoorweg Kolomea-Stanislau werden genomen. Het Russische bericht noemt een aantal

plaatsen, die in deze buurt gelegen zijn, en die allen liggen tusschen den Dnjester, den spoorweg Kolomea-Stanislau en de Worona, welke rivier door den Russischen linker-vleugel wordt genaderd. Het Russische bericht meldt, dat de aanval, die door de artillerie met gasbommen was voorbereid, krachtig werd doorgezet, en dat de Oostenrijkers in wanorde terugtrekken, door de cavalerie achtervolgd. Zoo ontwikkelt zich voortdurend krachtiger het Russische offensief, dat met consequente gebruikmaking der geweldige troepenmassa, waarover de generaal Broessilof beschikt, steeds nader komt tot het doel: het overbrengen van den strijd in het zuiden naar het Oostenrijksche gebied, en tot herovering van Lemberg. Nadat eerst de uiterste rechtervleugel der Oostenrijkers was verdreven uit de stellingen, die deze ten noorden van de Boekowina bezet had, en tot aan de Karpathen moest terugtrekken, terwijl gelijktijdig de aanvallen bij Loezk de Oostenrijksche troepen tot het verlaten van de daar ingenomen posities noodzaakten – werd een poging ondernomen om het centrum van het Oostenrijksche front, dat tusschen Sereth en Strypa stellingen innam, tot den terugtocht te dwingen. Daartoe werden in de laatste dagen aanvallen gedaan tusschen N. Alexinets en Tarnopol op de stellingen aan de Sereth, en tegelijkertijd werd de positie aan den Dnjester aangevallen. In beide aanvallen hebben de Russen succes gehad. Aan den Dnjester dreven zij de Oostenrijkers terug tot een linie, die nu ongeveer evenwijdig loopt met den spoorweg – en aan de Sereth wordt sedert eenige dagen om elken voetbreed grond krachtig gevochten. Wanneer ook daar de aanvallen tot een Russisch succes leiden als aan den Dnjester, dan zal het Oostenrijksch-Hongaarsche centrum, in de rivierenrijke streek tusschen Sereth en Strypa, eveneens gedwongen zijn om terug te trekken. Door deze Russische overwinning is aan de Oostenrijksche stellingen van het leger van Aartshertog Karl Franz Joseph, wel een belangrijke nederlaag toegebracht. Het hierbij gevoegde kaartje geeft een overzicht van de stelling op 7 juli en de sedert behaalde Russische voordeelen.

En daarbij komt nu voor Oostenrijk de aan het Italiaansche front. Sedert Juli 1915, het begin van den Italiaansch-Oostenrijkschen oorlog, werden aanvallen gedaan op de Isonzo en op Görz (Goricia), doch tot nog toe zonder succes. Sedert eenige dagen werden de aanvallen op den Monte Sabotino en den Monte San Michele, benevens op het bruggehoofd aan den westelijken oever van de Isonzo met buitengewone kracht hervat. Het Oostenrijksche bericht meldt, dat herhaaldelijke aanvallen der Italianen werden afgeslagen; maar de resultaten daarvan waren toch wel zeer merkbaar en ten slotte waren dan toch de Oostenrijkers genoodzaakt hunne troepen, die op den westelijken oever van de Isonzo gelegerd waren en daar de overgangen van de rivier beschermden, op den anderen oever over te brengen, Dat dit niet zonder ernstige verliezen voor de Oostenrijkers geschieden kon, blijkt uit het aantal gevangenen en kanonnen, die in Italiaansche handen vielen. De stad Görz is nog in Oostenrijksche handen, maar nu de beide hoogten, die de stad beheerschen, zich in bezit der Italianen bevinden, kunnen deze de stad en het omgelegen terrein onder vuur nemen en zooals zij reeds in hun legerbericht zeggen: beschieten de kanonnen de stad, om de vijanden uit de schuilplaatsen tusschen de huizen te verjagen. Dit wil zeggen, dat Görz gebombardeerd wordt, en dat weldra ook deze "verloste stad" slechts een puinhoop zal wezen, zooals aan de Somme Péronne tot een puinhoop wordt gemaakt.

Het staat thans te bezien welk een indruk deze beide overwinningen zullen hebben op de houding van Roemenië, dat zich gereed houdt, om in den strijd in te grijpen, wanneer de kans, om het zonder kleerscheuren te doen, maar aanwezig is. Elke Russische en Italiaansche overwinning maakt den weg vrij voor het optreden van Roemenië.

Zeker niet minder hevig dan de strijd aan de beide andere fronten, maar minder overzichtelijk is de strijd aan het westelijke front. Vooral voor Verdun, waar de Franschen met ongelooflijken heldenmoed strijden, om enkele posities. Hoe afwisselend de strijd daar is, kan uit de Fransche berichten worden opgemaakt. Het Duitsche bericht meldde slechts, dat daar hevige aanvallen werden gedaan. Het Fransche geeft over die aanvallen breedvoerige mededeelingen. De Duitsche pogingen, om Fleury en het tot puin geschoten Thiaumont-werk te hernemen, werden daar gisteren den geheelen dag met groote kracht voortgezet. Door spervuur achter de Fransche linies poogden de Duitschers de nadering van vijandelijke versterkingen te beletten, en tevens door sterke aanvalstroepen de werken en het dorp, benevens de daartusschen gelede stellingen te bezetten. Het dorp Fleury schijnt door de Franschen tegen die aanvallen voldoende verdedigd te zijn, want hun bericht zegt: dat alle Duitsche aanvallen langs den weg en op het dorp werden tot staan gebracht in het Fransche mitrailleur-vuur,

dat den Duitschers zware verliezen berokkende.

610 Doch bij het Thiaumont-werk was de aanvaller gelukkiger. Na een hevigen strijd
slaagden de Duitschers er in, weder vasten voet te krijgen in het Thiaumont-werk, of
liever in de bouwvallen en puinhoopen, die de plaats van het vroegere werk innemen.
Maar zij konden er zich niet lang in handhaven. Een later ontvangen bericht meldt,
615 dat de voortgezette pogingen om ook het terrein om het werk te hernemen werden
afgeslagen, en dat bij een Franschen tegenaanval ook de loopgraven, die de Duitschers
hadden genomen, en de stellingen in het Thiaumont-werk door de Franschen werden
herwonnen.

Zoodat het resultaat van den dag, afgezien van het groote aantal dooden, gewonden en
gevangenen, nihil is.

620 Aan de Somme werd door de Engelschen en Franschen een aanval gedaan in de richting
van Guillemont-Hardecourt. Terwijl de Engelschen ten z.w. van Guillemont
vooruitdrongen en in de buitenwijken van die plaats kwamen, gingen de Franschen in de
richting Hardecourt vooruit en bezetten den heuvel 139, ten noorden van die plaats.
Duitsche aanvallen bij Monacu ter herwinning van het verloren terrein, werden
afgeslagen; de Franschen daarentegen vermeesterden een boschje en een loopgraaf ten
625 noorden van het Hem-bosch, waardoor ook daar hunne stellingen werden uitgebreid.

Op het Westelijk oorlogstoneel.

Fransch legerbericht.

630 PARIJS 8 Aug. (Reuter.) Communiqué van 's avonds. Aan den rechteroever van de Maas
woedde de strijd hevig voort aan het front Thiaumont-Fleury. Met groote
hardnekkigheid weerstonden wij en sloegen wij den vijand af, die trachtte het terrein
ten noordwesten en zuiden van Thiaumont te hernemen. Daarop gingen wij tot den aanval
over. Wij bezetten weder alle loopgraafdeelen, waarin de vijand voet had gekregen en
kwamen het werk Thiaumont weer binnen. Wij vermeesterden twee liniën loopgraven aan
635 het front Vaux-Chapitre-Le Chenois en maakten 200 gevangenen.

Wij breidden onze winsten ten noorden van de Somme uit, en vermeesterden een
versterkt boschje en een loopgraaf ten noorden van het Hem-bosch, waar we ons
handhaafden. In twee dagen vermeesterden wij ten noorden van de Somme de heele linie
van Duitsche loopgraven over een front van zes kilometer en een diepte van 300 à 500
640 meters. Sterke vijandelijke afdeelingen die ten noordwesten van Tahure, in Champagne,
aanvielen, zijn door granaatvuur uiteengedreven.

Peronne in vlammen.

645 BERLIJN, 9 Aug. (W. B.) Verschillende bladen bevatten berichten over de vernielingen
van Peronne door de Franschen. Peronne staat in lichtelaai, in brand geschoten door
de Fransche artillerie. Geheele wijken zijn aan een zekere vernietiging prijsgegeven,
zoo ook de kathedraal van den Heiligen Johannes, een uit vijf dwarsschepen in rijken
Gothischen stijl opgetrokken gebouw. Of de beide met eenig mooi snijwerk voorziene
houten huizen uit het einde van de 15e en het begin van de 16e eeuw de vernietiging
650 zullen overleven, schijnt twijfelachtig. Als geheel verloren moeten reeds de
bibliotheek en het museum worden beschouwd, waarvan de inhoud in de bovenverdieping
van het oude stadhuis waren ondergebracht. De groote museumzaal bevat, behalve
bekende werken van Salvator Rosa, een belangrijke verzameling Engelsche en Fransche
werken, beelden en bekende schilderijen van Fransche meesters uit de negentiende
655 eeuw. Vier of vijf treffers hebben deze kunstwerken volkomen vernield; slechts enkele
verscheurde stukken doek hangen nog aan de muren. Een zeldzame verzameling Gallische
munten uit den tijd van Caesar; Fransch aardewerk, prachtige metalen voorwerpen en
gesteenten uit den tijd van de Germaansche volksverhuizing - dit alles en de overige
afdeelingen van het museum vormen nog slechts een onherkenbare massa.

660

Van het Oostelijk oorlogstoneel.

Russisch legerbericht.

665 PETROGRAD, 8 Aug. (P. T. A.) Communiqué van 's avonds. Ten zuiden van den Dnjester
blijft het succes onzer troepen zich verder ontwikkelen. Bij de vervolging van den
vijand namen onze dappere troepen in storm de stad Nynioef en de dorpen Bratysjoef,
Palahitsji, Nadvroyna, Tsjarnalostje, Kryvotoelanove en het gehucht Oltynia. Aldus
naderen zij voor een deel aan den linkervleugel het gebied in de richting v&n de
Worono, waar Tysmenica is gelegen. Voor den terugtocht van den vijand werden
ontploffingen gehoord. Het schijnt dat de vijand bruggen en depots heeft laten
670 springen. Het aantal gevangenen en de buit zullen nader worden opgegeven. Het door
ons veroverde gebied slaat een oppervlakte van ongeveer 160 vierkante kilometers.

**Op het Zuidoostelijk oorlogstooneel.
Bulgaarsch legerbericht.**

675 SOFIA, 9 Augustus. (W. B.) Officieel bericht uit het hoofdkwartier: Dagelijks hebben
meer of minder hevige artilleriebeschietingen plaats. Gisteren rukten onze
vooruitgeschoven posten ten N. van het dorp Lioemnitza iets vooruit. En onzer
patrouilles drong het genoemde dorp binnen en verdreef de daarin aanwezige
680 vijandelijke voorposten. Onze patrouille leed geringe verliezen, hoewel zij door de
vijandelijke artillerie krachtig werd beschoten.

Schermtuseling ten zuiden van Doiran.

685 SALONIKI, 8 Aug. (Reuter.) Een Britsche patrouille deed in den afgelopen nacht een
aanval op de Bulgaren in het dorp Dolzeli, eenige mijlen ten zuiden van Doiran. Met
bommen en met de bajonet verdreven ze den vijand, die vier dooden verloor en twee
gewonden. Onze verliezen zijn twee gewonden.

BELGIË.

De Boterquaestie.

690 *(Van onze gewonen correspondent.)*
Wat onze economische welvaart op dit oogenblik betreft, is 't alles behalve botertje
tot den boôm. Wat aangaat de vele maximumprijzen is 't al boter aan de galg. Boter
bij de visch is te Brussel al geen gangbaar gezegde meer, bij gebrek niet zoozeer aan
695 boter dan wel aan visch – heden Vrijdag voor 't eerst recht gevoeld – nu de
Hollandsche grens voor vischuitvoer is gesloten: ook is visch van de spijskaart der
restaurants geheel verdwenen. Alleen stokvisch zonder boter kunt ge alhier
ruimschoots nog krijgen. Dat wij onze gangen in boter zouden wasschen, geloof het
niet; doch wel dat we nog boter in den mond kunnen smelten. En verder weten we ook
700 dat door de drukking de boter komt – een hoopvol vooruitzicht, ofschoon de boter, die
wij hier van onze landbouwers voorgezet krijgen, wat al te veel water inhoudt om
boter te mogen heeten. In 't kort, ge ziet het, de boterquaestie is aan de orde...
Maar boter kost dan ook gemiddeld 8 franken het kilogram. Ook moppert allerwege de
goede gemeente. Doch niet overal met de lankmoedigheid, die de brave Brusselsche
705 bevolking tegenover de boterverkoopters en boterboeren aan den dag legt. In het
Luikerland bijvoorbeeld loopt het tusschen verkooper en verbruiker niet zóó vlot.
Maar: de bevolking ginder, het zijn Walen, is bij lange na niet zoo koelbloedig als
de Vlaamsche, die Brussel bewoont. Zij raakt gemakkelijker opgewonden, en handelt
zonder verder ommezien.
Luikerland wil nog niet zeggen luilekkerland. De mijnwerkers zijn er nog steeds aan
710 den arbeid. Zij kunnen zich dus wel iets aanschaffen van wat op de markt komt, mits
de prijzen niet ontzettend worden opgejaagd. Maar evenals elders zijn in 't Luiksche
de prijzen van de noodzakelijkste levensmiddelen verre van schappelijk. Vooral die
van boter en eieren. Wat aardappelen en meel aangaat, deze mondbehoefden worden thans
in voldoende hoeveelheid door het Nationaal Steun- en Voedingskomiteit verstrekt. De
715 prijzen daarvan zijn maar verhouding laag. Vleesch is sedert lang als volksvoedsel
uitgeschakeld on vergeten. Te ondragelijker is daarom de willekeurige duurte van
boter (vet is niet meer te krijgen) en eieren. In dezen ondragelijken toestand hebben
nu de Luiker mijnwerkers willen voorzien.
Op zekeren dag hebben ze, ééns van zin, het werk gestaakt. Met vrouw en kroost het is
720 trouwens een familiezaak –, zijn zij er op uitgegaan in groepen verdeeld. Den heelen
omtrek hebben ze doorkruist. Boeren en boerinnen met boter of eieren beladen,
karretjes en wagens die boterklompen en eierkorven vervoerden – 't werd al cordaat
aangehouden. En op staanden voet werden de aldus prijs gemaakte levensmiddelen onder
de omstanders verkocht aan een door de eigenmachtige prijsrechters bepaalde prijs.
725 Maar daarbij lieten de Luikenaars het niet. Zij bezochten eveneens de pachthoven van
den omtrek, lieten zich al de voorradige boter en eieren vertoonen, kochten en
verkochten den heelen voorraad al dadelijk onder elkaar, natuurlijk tegen een
schappelijken prijs. De boterslijter, die zich gewillig toonde, die bovendien de
belofte aanging zich voortaan, wat de prijzen zijner waren betrof, fatsoenlijk te
730 gedragen, kreeg een attest van onbesproken gedrag. Hij werd zoomet een eerbaar burger
verklaard. De boer, integendeel, die 't zich zoo maar niet liet gezeggen, werd wel is
waar zonder hardhandigheid doch toch op zeer dringende wijze tot het besef van den
wezenlijken toestand gebracht. Louter door bedreigingen. En dit ging trouwens vrij
735 beter dan wie ook zijn stamgenoot, die aan de andere zijde den donkeren schoot dier
zelfde aarde ontgint, kent en, hem kennende, vreest. Maar zóó hebben de Waalsche
mijnwerkers terdeeg hun zin gekregen. Althans voor een tijdje. Want nu hebben de
Duitsche autoriteiten te Luik, na ruggespraak met de Belgische justitie, aan deze

drijverij die, benevens den willekeur der prijsopjagers, toch ook eenigszins den
740 vrijen handel belemmerde, paal en perk gesteld.
Intusschen heeft de quaestie der dure en steeds maar duurder wordende boter aan den
gouverneur-generaal in België aanleiding gegeven tot het — eens te meer — regelen van
den boterhandel. De nieuwe regeling is op 25 dezer van kracht geworden. Van dien dag
af is de prijs, dien de boterslijter voor zijn waar mag eischen, als volgt
745 vastgesteld:
Zoete roomboter (ten hoogste 18% water inhoudend) prima qualiteit, 5 franken, het
kilogram; meer dan 18 en minder dan 50% water inhoudende, 3 franken.
Gezouten boter (ten hoogste 18% water inhoudend), prima qualiteit, 4,80 per kilo;
tusschen 18 on 50% water inhoudende gezouten boter: 2,80 fr. het K.G.
750 Deze prijzen gelden voor boter franco te Brussel geleverd, de gebruikelijke
verpakking erin begrepen. De fabricage van meer dan 50 percent water inhoudende boter
is verboden. Bovendien wordt slechts 4 percent zout toegelaten.
De groothandelaar, mag de boven bepaalde prijzen, die slechts voor den boterslijter
755 gelden, bij voortverkoop met 15 centimes per kilogram verhoogen; de winkelier
vervolgens op zijn beurt met 40 of 30 centimes volgens de qualiteit. Zoo komt de
prijs der boter voor den verbruiker ten slotte te staan op ten hoogste 5,95 fr.
(zete) en 5.45 fr. (gezouten) boter van 1ste hoedanigheid, en resp. 3,45 fr. en 3,25
fr. voor zoete of gezouten boter van 2de hoedanigheid, m. a. w. voor boter met van 18
760 tot 50% water. Dat het besluit verder nog bepaalt, dat de kleinhandelaar den
verkoopprijs alsook de qualiteit van zijn waar op zichtbare wijze bekend moet maken,
spreekt wel van zelf, al ziet men daar op 't oogenblik nog niets van in de
Brusselsche winkels of op voertuigen langs de straat. Op overtredingen staan
natuurlijk zware straffen en verbeurdverklaring.
Als een aardig vuurtje heeft deze regeling alom vreugde verwekt, nadat het nieuws
765 zich eerst als olie — hoe schaarsch die waar ook zij — had verspreid. Vooral de
prijzen, naar verhouding, zóó laag (5 franken tegen vroeger 8 en 9 fr.) klonk onze
dames zoet in het oor. Ook is er thans plots algemeene vraag naar boter, als mede met
het oog op den winter. Bestormd worden de markten. En daar werd gekibbeld, getwist,
gevochten! Want in zake volksvoeding moet men steeds rekenen met den boer. Die had
770 het volstrekt niet noodig gevonden, zich aan het "Duitsche" besluit gelegen te laten
liggen. Hij wilde, gezapig in zijn onschuld, den vroegeren prijs eischen. Vandaar:
tumult. Sijmen en Trijn, als ze zagen, dat de zaak ditmaal niet zoo dadelijk naar hun
zin zou gaan, gingen beweren, dat hun "stul", hun klomp boter al was verkocht. Zoo
was er dadelijk geen boter meer te krijgen... dan, ja, nog één klompje, doch
775 natuurlijk aan den ouden prijs. Dit liep alevel dezen keer voor den boer niet naar
wensch. Onze dames en gediensstigen lieten zich niet van de wijs brengen. Ook zij
hielden nu voet bij stuk. Zij deden 't zelfs nog boter. Op 't gevaar af een spuit
water in 't oog of op haar blouses te krijgen (denk eens, meer dan 50 percent water!)
staken ze den vinger, de hand, tot een deel van den arm toe in de vette, zoete stof.
780 Men zegt, niet waar, malsch als boter. Veel moeite heeft deze heldendaad onze dames
dus niet gekost. Doch aldus verzekerden zij zich (en ons) en bezegelden zij den
aankoop van althans dezen klont. Wat alvast voor een tijdje toch redding brengen zou.
Anderen grepen den boterkorf van Sijmen vast of gingen met de mand van Trijn op de
vlucht (die op den hiel volgde!) — tot beiden jammerend met den bij hóóg besluit
785 vastgestelden prijs ten slotte genoegen namen. Bij welke herrie en tumult heel wat
boter op den onzindelijken grond terecht kwam, tot schade van den boer; en menige
eiermand omver werd gegooid met de lammenadige gevolgen van dien.
Zulk lachwekkend schouwspel deed zich op haast al de markten van Brussel en omtrek
voor. 't Wordt erg wanneer de bevolking derwijze in opstand komt — móet komen. Want
790 met de overwinning, nu behaald, is de zaak nog niet voor goed gewonnen. De boer heeft
bezworen wraak te nemen. Liever — aldus een aardig boerinetje — den stal geheel met
boter besmeerd, dan er nog één ons van naar de markt te brengen, tegen dien prijs.
Zoodat de stadsbevolking, grammoedig en tevens vreezend, 't verdere verloop van den
aangebonden strijd afwacht. Zal 't zijn: géén boter of: wél boter, doch aan den ouden
795 duren prijs?

DUITSCHLAND.

De oogst in Duitschland.

BERLIJN. 9 Augustus. (W. B.) Naar de "Vossische Zeitung" meldt, is het weder voor het
800 binnenhalen van den oogst tot dusver zeer gunstig geweest. Nadat de rogge geborgen is
en men de gerst gemaaid en voor een gedeelte ook reeds in de schuren gebracht heeft,
wordt thans de haver geborgen; daarna komt onmiddellijk de tarwe aan de beurt. De
verschillende soorten arbeid volgen zeer snel op elkaar, maar het werk wordt door het
weder zoo begunstigd dat de aanvankelijke vertraging gedeeltelijk reeds is

805 ingehaald. De aflevering van rogge is begonnen, zij is droog en tamelijk zwaar van gewicht. Over 't geheel genomen levert de gerst mooi koren en ook de haver is van goede kwaliteit.

Een voorgestelde belasting op kinderloosheid.

810 Reeds voor den oorlog heeft de Deutsche regeering, zooals het "Berliner Tagesblatt" opmerkt zich ernstig met het bevolkingsvraagstuk bezig gehouden. Het geboortecijfer, dat in 1880-90 nog 40 per duizend per jaar bedroeg, was in 1912 reeds tot 29 per duizend gedaald. Nu echter de oorlog zoo ontzettende offers kost, is de regelmatige achteruitgang van het geboortecijfer een ernstig gevaar voor Duitschlands toekomst geworden.

815 De Rijksdag heeft een commissie ter bestudeering van dit vraagstuk benoemd. Thans komt de Münchener econoom dr. Walter Jahn in eene brochure met eene reeks merkwaardige voorstellen omtrent deze zaak voor den dag. Hij wil n.l. den minderbedeelden gezinnen en ongehuwden moeders van rijkswege ondersteuning verschaffen om hunne kinderen op te voeden. De kosten wil hij laten dragen door kinderlooze echtparen, ongehuwden, weduwnaars, weduwen en gescheiden echtelieden zonder kinderen, alsook echtgenooten met slechts een of twee kinderen, die reeds in hun eigen onderhoud kunnen voorzien.

820 De zorg voor de kinderen moet niet uitsluitend in een materieele hulp aan de ouders bestaan, maar het moet ook daarheen worden, dat de kinderen wegens den te zwaren strijd om het bestaan niet te gronde gaan.

825 De hulp moet reeds voor de geboorte aanvangen, doordat aan de moeder versch voedsel wordt verschaft, terwijl na de geboorte aan de ouders een verzekeringskaart moet worden gegeven, waarop ten behoeve van het kind een of twee jaar lang melk, voedsel enz. ter waarde van minstens 10 mark per maand van rijkswege wordt verstrekt.

830 Bovendien behooren van staatswege kinderartsen en verplegers toezicht te houden op den gezondheidstoestand van het kind.

835 Dr. Jahn schat de kosten dezer verzekering voor Duitschland op 330 millioen mark per jaar, doch vertrouwt door deze maatregelen 200,000 kinderen per jaar meer in bij te houden, dan zonder de verzekering het geval zou zijn.

Deze 330 millioen zouden niet geheel uit de belasting op kinderloosheid kunnen bestreden worden, maar het tekort moet uit de oorlogsschatting, die de geallieerden aan Duitschland moeten betalen, aangevuld worden.

840 **Oorlogsdoel-discussies.**

In de Deutsche pers duren de discussies over het "oorlogsdoel" nog steeds met onverminderde heftigheid voort. De redevoering, die professor Von Harnack, de geestelijke leider van het Nationale Comité, op 1 Augustus te Berlijn heeft uitgesproken, heeft de rechtsche organen tot een krachtig protest tegen zijne uitlatingen geleid.

845 Von Harnack had nl. het "Alldeutsche Verband" onverzadelijkheid verweten, wat den 2en voorzitter van dit "Verband", generaal v. Gebattel, aanleiding heeft gegeven hem een brief te schrijven, waarin hij tegen dit verwijt opkwam. Von Harnack heeft hierop in de "Alldeutsche Blätter" geantwoord, dat hij in den brief van von Gebattel slechts de bevestiging voor zijne verklaring had gevonden. De wensch, om België en Noord-Frankrijk met zijn 10 millioen inwoners tot helotenlanden, tot een Duitsch Ierland te maken, bewijst een onverzadelijkheid, die voor niets terugdeinst.

850 De conservatieve pers is zeer verstoord van dit antwoord van v. Harnack. Zij beweert, dat zoo België en Noord-Frankrijk onder Duitschen invloed komen, er nooit van "helotenlanden" of van een Duitsch Ierland sprake zal zijn. In ieder geval kunnen, volgens deze organen, uitdrukkingen als die van von Harnack Duitschland schaden.

855 De "Kreuzzeitung" zegt dan, dat België geen Duitsch Ierland behoeft te worden. Wat Duitschland thans in België doet is... "een daad van bevrijding en van orde."

860 In de "Welt am Montag" wordt deze quaestie door Hans Leuss op geheel andere, precies aan die van de conservatieve pers tegenovergestelde wijze behandeld.

Hans Leuss zegt o.a.:

865 "Hooge officieren en verstandige staatslieden hebben dezelfde opvatting geuit als Harnack met zijn waarschuwing. Zoo vele historische ervaringen bewijzen de duurzame schade die de onderdrukking van zelfstandige volken en staten, althans in nieuwere tijden, van de veroveraars had. Slechts in tijden die geen rechten, geen pers kennen, waarin het nationale gevoel, de gemeenschapsgeest van de onderdrukten minder sterk was en hun geen wapens ten dienste stonden, terwijl de onderdrukkers ongestraft jegens hun offers alles konden doen wat hun liefdes - slechts in zulke barbaarsche tijden is de onderdrukking van vreemde volken door veroveraars somtijds goed

870 afgeloopen, d. w. z. goed voor de veroveraars. In onze dagen is dat onmogelijk. En nu

dan België!

875 "Sedert eeuwen weet men, dat de Walen de hardnekkigste stam van Europa zijn. Karel de Stoute heeft ze even vergeef onder zijn macht trachten te houden, als na hem zijn schoonzoon Maximiliaan, de Habsburger. De wreedste onderdrukking baatte niet; Karel liet eens achthonderd burgers van Luik in de Maas verdrinken, maar nauwelijks had hij zijn rug gekeerd of de opstand vlamde weer op en den Luikenaars vielen de achtergelaten Bourgondische bezetting aan. De Belgen van heden zijn aan vrijheid gewoon, zijn ijverig en flink.

880 "Hoe hun gezindheid jegens ons zich uit, zelfs onder den druk der militaire bezetting, daarover kan men openlijk al zeer veel en onder de roos nog veel meer vernemen. Welk verstandig mensch kan er aan twifelen, dat aan het Duitsche Rijk nauwelijks een slechter geschenk kon worden gegeven, dan door een annexatie van België! Geheel zonder eenige "ethiek" of "sentimentaliteit", zuiver uit politiek verstand, moet men het Duitsche rijk zulk een aanwas besparen. Harnack heeft volkomen gelijk met zijn waarschuwing tegen een nieuw Ierland".

885 Intusschen wordt von Harnack om zijne rede ook nog van andere zijde aangevallen. De "Nationalliberale Korrespondenz" verwijt hem, dat hij, blijkens zijne uitlatingen in de bedoelde vergadering, naar staats-socialisme streeft. Von Harnack had nl. gewezen op de fouten die het Duitsche economische stelsel 890 aankleven. De oorlog heeft bewezen, dat fabrikanten en handelaren op "niets anders dan op winst bedacht zijn" en slechts denken aan "verdienen zonder met iets of iemand anders rekening te houden".

895 Deze uitlatingen nemen de nationaal-liberalen, die grootendeels tot de groepen der oorlogs-leveranciers behooren, hem zeer ernstig kwalijk. Hij had gewezen op de noodzakelijkheid, om ook de gemeenten en de regeering rechtstreeks bij de nijverheid te interesseeren en in het algemeen het particulier initiatief aan banden te leggen. Hij achtte een wijziging van het geheele economische stelsel van grond af aan zelfs nog noodzakelijker dan de kiesrechtvernieuwing.

900 De "Nat. lib. Korrespond." wil op al deze dingen niet ingaan, maar vraagt of het noodig was, reeds dadelijk bij het eerste openbaar optreden van het Nationale Comité, dat immers op eensgezindheid aandringt, al deze moeilijke vraagstukken aan de orde te brengen. Het is juist aan het particulier en aan de daardoor veroorzaakte ontwikkeling van Duitschlands nijverheid te danken, dat het land thans de fabrieken heeft, die noodig zijn om al het benodigde voor de oorlogvoering te leveren.

905 Hoe von Harnack over dit alles denkt kan den Duitschen industrieelen onverschillig zijn. Maar het is hun niet onverschillig, dat de leider van het Nationaal Comité reeds in de eerste "program"-rede tegen het bestaande economische systeem te velde trekt en de invoering van staats-socialisme op alle gebieden van handel en nijverheid eischt. "Deze dingen zijn te ernstig, om zoo luchtigjes door professor von Harnack en 910 zijn Nationaal Comité behandeld te worden".

Landbouw en veeteelt bij onze naburen.

Een onzer correspondenten aan de Oostgrens schrijft ons:

915 Het jongste nummer van het officieel Landbouwweekblad voor Noordwest-Duitschland schrijft: Door de zeer ongunstige weersgesteldheid is de hooioogst veel vertraagd. Gemiddeld zal aan het eind van Juli nog nauwelijks een derde gedeelte van den geheelen voorraad "onder dak" zijn geweest.

920 Terwijl de kwantiteit over 't algemeen nog al bevredigend is, laat de kwaliteit ten gevolge van den aanhoudenden neerslag dikwijls zeer veel te wenschen. De stand van het graan is over 't geheel genomen bevredigend en beter. Jammer genoeg vertoont de tarwe door den velen regen op tal van plaatsen roestziekte, terwijl de haver, om zich behoorlijk te kunnen ontwikkelen, nog zeer veel warmte zal moeten hebben. Ook de hakvruchten staan nog al goed en komt er warmte, dan zal zonder twijfel ook hier geen redenen tot klagen zijn. Door het ongunstige weer zijn de suikerbieten niet in gunstige

925 conditie. Daarentegen staan de paardenboonen dit jaar bijzonder goed en beloven een rijken oogst. En daar in geheel Noordwest-Duitschland buitengewoon veel boonen gepoot zijn, is de hoop gewettigd, dat in het enorme gebrek aan vet hierdoor eenigszins zal worden tegemoet gekomen. Gelukkig luiden ook de ingekomen mededeelingen over den stand der aardappelen vrij gunstig; als... de regen maar uitblijft, zal het met de

930 aardappelen nog wel gaan. De bessenopbrengst is, behoudens uitzonderingen, in enkele streken, goed. De kersenooft was belangrijk minder dan in 1915. Peren zullen er zeer weinig komen. Appels schijnen niet te zullen teleurstellen. Helaas, de boomvruchten hebben over 't algemeen zeer veel van allerlei schadelijk gedierte te lijden. En in sommige streken wordt zeer geklaagd over een insect, dat de aren der rogge aanvreet.

935 Bij de gerst komen overal de zoozeer gevreesde wortelziekten voor. De beetwortelen en andere knol- en wortelgewassen hebben veel telijden van draadwormen en aardvlooien.

Uit verschillende streken komen klachten in over aardappelziekte in loof en knollen. Zooals te verwachten is, woekert deze ziekte onrustbarend voort. Ook het onkruid doet veel schade, daar er niet voldoende gewied kan worden.

940 De voeding van rundvee en paarden laat in streken, waar overvloedig gras wordt verbouwd, niets te wenschen. Den laatsten tijd toch was het weer gunstig voor den verbouw van gras en vele weiden bieden overvloedig voedsel aan den algemeen zeer ingekrompen veestapel. Waar de weiden zeer beperkt zijn en veel bieten worden verbouwd, is er algemeen gebrek aan veevoeder, vooral ook wegens het verbod van 't

945 vervoederen der aardappels. Zelfs de varkens kunnen daar in de weiden geen voldoende voedsel vinden.
De aanfok van rundvee en paarden is gelukkig in den laatsten tijd toegenomen. Op vele plaatsen is het mesten van kalveren in het belang der fokkerij achterwege gebleven. Ook de varkensteelt neemt weer eenigszins toe. De gezondheidstoestand van het vee is

950 over 't algemeen vrij goed: mond- en klauwzeer namen af en varkensziekten kwamen slechts hier en daar voor. Veelvuldig echter sterven de jonge varkens; een gevolg van de onvoldoende voeding der moederdieren. In tal van weiden kwam wegens den enormen neerslag veel buikloop onder het weidevee voor.
Geheel zonder beteekenis is de handel in de voortbrengselen van den bodem.

955 Daarentegen is de handel in rundvee, paarden en varkens buitengewoon levendig. Voor paarden worden ongekend hoge prijzen betaald. (Zoo werden Zaterdag j.l. door het hoofdbestuur der Landb. Maatschappij publiek te Osnabrück verkocht 33 paarden van den leeftijd van 1-2½ jaar. Deze jonge dieren brachten in totaal niet minder dan 33,820 M. op, d. i. gemiddeld per stuk meer dan 1000 M.) Ook de prijzen voor goede melken

960 fokrunderen zijn in één woord fabelachtig hoog. Alleen de jonge varkens zijn eenigszins in prijs gedaald.
De klachten over gebrek aan arbeidskrachten klinken immer luider, te mer, daar de gewenschte hulp van krijgsgevangenen niet verschaft kan worden. Met genoegen wordt daarom melding gemaakt van het feit, dat steeds meer vrouwelijke hulp bij den

965 landarbeid komt opdagen, omdat zoovele dienstmeisjes uit de steden naar het platteland terugkeeren.

De Norddeutsche over Asquith's redevoering.

970 Enkele dagen geleden gaven wij den hoofdinhoud weder van de redevoering door minister Asquith uitgesproken op de vergadering welke ter gelegenheid van de intrede van het derde oorlogsjaar gehouden werd.

Thans zendt het Wolffbureau ons een zeer uitvoerig telegram over een artikel hetwelk de "Norddeutsche Allgemeine Zeitung" naar aanleiding van die rede heeft gepubliceerd. "Sinds lang", aldus het blad, "is de wereld niet meer gewend van den leidenden

975 staatsman in Engeland nuchtere, zakelijke woorden te verwachten. Een dergelijke taal zou heden ten dage in Engeland niet populair zijn." Het blad betoogt dan verder, dat het, na alles wat den laatsten tijd in Engeland gezegd en gepubliceerd werd, niemand zal verbazen, dat de minister-president het noodig acht het offensief van het Engelsche leger met woordgehuil tegen den vijand te begeleiden. "Wij kunnen er

980 mede volstaan Asquith's rede zonder commentaar aan het oordeel der geordende •rere-d te onderwerpen en zullen dan ook slechts even in het kort ingaan op Asquith's uiteenzetting aangaande de diplomatieke voorgeschiedenis van den oorlog."
Dan volgt, in tegenstelling met hetgeen door den Engelschen minister werd beweerd, de

985 verklaring, dat de Deutsche regering van den aanvang af zeer wel geweten heeft welke de houding van Engeland in het wereldconflict zou zijn. Immers bij elke Europeesche crisis deden Frankrijk en Rusland blijken, dat zij op Engeland's onvoorwaardelijke hulp konden rekenen. De Deutsche politiek was op de hoogte van elken nieuwen stap

990 welke de entente door militair-politieke overeenkomsten op den weg naar een tegen Duitschland gericht offensief verband zette. De Deutsche diplomatie was er zich volkomen van bewust, dit blijkt trouwens ook uit het Deutsche witboek van Maart 1913, dat, indien er een Duitsch-Fransche oorlog uitbrak, Engeland minstens Frankrijk aan

995 dai erte noordkust en in den Atlantischen Oceaan zou beschermen. Hoewel het Engelsche volk systematisch dienaangaande op een dwaalspoor werd geleid, had Engeland inderdaad door de vlootovereenkomst met Frankrijk het laatste restje van zijn vrijheid van

1000 handelen prijsgegeven.
Juist omdat de Deutsche regering dit alles nauwkeurig wist, heeft de rijkskanselier na het uitbreken van den oorlog nog een laatste poging gedaan om den haard van den oorlog te beperken en wel door het cekeido aanbod aan Engeland om de integriteit van Frankrijk en België te garandeeren, maar de heeren Asquith en Grey waren, alle

1000 Deutsche verzekeringen ten spijt, vast besloten van de gelegenheid om den mededinger aan te vallen, gebruik te maken. Minister Asquith's bewering aangaande België wordt weerlegd met de verklaring, dat het voor het aan alle kanten bedreigde Duitschland

1005 een volstrekt gebod van zelfbehoud was om den door de vijanden op touw gezetten
doorstoot door België op de Duitsche flank te voorkomen en aan België verlot te
vragen voor den doortocht of eventueel dien doortocht af te dwingen. Overigens echter
was Duitschland in België's belang en ondanks alle teekenen die erop wezen, dat het
land naar den vijandelijken kant overhelde, bezielde met den oprechten wensch het land
het lijden van den oorlog te kunnen besparen. Engeland daarentegen liet het
1010 opgehitste België tevergeefs op steun wachten. In het door Engeland in het ongeluk
gestorte land zou Asquith het best kunnen vernemen hoe men er thans over den pseudo-
beschermer denkt.

Slachtverbod voor melkvee.

1015 Naar gemeld wordt, zal dezer dagen een algemeen slachtverbod van melkkoeien worden
uitgevaardigd. Aan de veehandelaarsbonden is reeds bevolen, geen melkvee voor de
slachterijen meer op te koopen, daar het melkvee voor het zuivel moet behouden
blijven. Kan het daardoor ontstane tekort aan vleesch niet op andere wijze gedekt
worden, dan zullen nog meer "vleeschloze dagen" worden ingevoerd.

1020 **ITALIË.**

Uit het oorlogvoerend Italië.

(Van een bijzonderen correspondent.)

Italiaansch front, 27 Juli

1025 Het geval-Battisti. Een held of een verrader? – Tusschen den afgrond en de galg. –
Een psychologisch geval.

Een onlangs voorgevallen gebeurtenis, welke hier veel opzien heeft gebaard, herinnert
aan het woord van Pascal: "Waarheid aan deze zijde van de Pyreneeën, leugen aan de
andere zijde", echter met deze variatie: "held aan deze zijde van het front,
misdadiger ginds". Ik bedoel het geval van dr. Cesare Battisti, afgevaardigde van
1030 Trentino, die krijgsgevangen werd gemaakt, terwijl hij streed in de gelederen van het
Alpine-regiment waarbij hij vrijwillig dienst had genomen en luitenant was geworden;
hij werd als verrader opgehangen. Deze deed vormt een volkenrechtelijke quaestie en
tevens een gewetensquaestie, welke nog verwarder wordt gemaakt door de onsekere en
tragische omstandigheden, die het gebeurde omringden.

1035 Battisti heeft nimmer opgehouden, niettegenstaande allen in den Reichsrath te
betoogen, dat Trentino Italiaansch was; hij heeft zich altijd als Italiaan beschouwd
wegens zijn Trentineesche afkomst. En nu spreken de Oostenrijkers van den man, die
aan deze zijde van de Alpen als de martelaar uit Trentino geldt, als van den
Tyroolschen verrader. De officieren, vrienden Van Battisti, wisten hoezeer hij
1040 grootere gevaren liep dan zij; en toen hij zich meldde bij zijn regiment in de zeer
gevaarlijke Val Arta, zagen allen dit met angst. Den negenden Juli werd x besloten
tot den aanval op den Monte Corno en zij trachtten hem te overreden niet eraan mee te
te doen. Het was echter te vergeefs.

1045 De Monte Corno, welke moest worden genomen, verheft zich 1800 M. hoog en loopt uit in
een geweldig terras, waarop zich op beide flanken twee toppen als scherpgepunte
suikerbrooden bevinden. Tusschen de beide "torens" golft het bergachtig terrein met
dichtbegroeide stukken land, waaruit als tanden van reuzen, witte en gladde rotsen te
voorschijn komen. De Oostenrijkers hielden krachtig de beide rotsgevaarten bezet en
onderhielden de verbinding met elkaar alleen over de groene vlakte.

1050 Een bataljon Alpini moest, zoo was de opzet van den aanval, bij verrassing op de
vlakten komen en zich meester maken van den rechter top, terwijl een bataljon
infanterie ter linkerzijde ten aanval zou oprukken. Dit bataljon werd voorafgegaan
door een afdeeling ter sterkte van vijftig man; Battisti, die een volbloed
1055 bergbeklimmer was en beter dan iemand anders de bergpaden kende, had erop gestaan dit
detachement, tot gids te dienen.

De kreet "Savoia" is nu een uitnemende strijdkreet, maar kan soms, zooals bij deze
gelegenheid, ontijdig worden aangeheven. De compagnie-Battisti hief den kreet te
vroeg aan, n.l. tegen één uur in den morgen (het was een nachtelijke aanval) en
verried zich daardoor, terwijl zij nog een uur klimmen voor de borst had. "Savoia"
1060 moest tevens dienen als teeken voor de artillerie. De Italiaansche batterijen openden
nu een kort en hevig vuur, dat echter geen moreel effect had. De Oostenrijkers, die
eenigszins waren gewaarschuwd, hadden den tijd zich gereed te maken. Toch liep het
eerste gedeelte van het aanvalsplan goed van stapel. Het bataljon Alpini maakte zich
meester van den rechtertop. Maar het infanterie-bataljon, waartoe het detachement-
1065 Battisti behoorde, had onvoorzichtig de voeling verloren, en verdwaalde op de
bergpaden. De compagnie, die toch al geleden had, bleef nu aan eigen krachten
overgelaten. Toen besloot de aanvoerder, als een echte Alpenjager te trachten den
linkertop, hoogte 1801, alleen met zijn afdeeling te nemen en dien dammen

territorialen te leeren, wat Alpini waard zijn! Er is haast bij; versterkingen zijn
1070 niet te wachten. Welnu, des te beter. De groepen gaan voorwaarts en trachten de
stelling te omsingelen. Battisti vóóran. Maar de positie blijkt te sterk. De vijand
schijnt wél versterking te hebben gekregen; het geeft een ontzettend vuur af.
Alle aanvallers bewegen zich voort op handen en voeten; met de punt van de bajonet
1075 kunnen dekken. Men moet echter van den aanval afzien – maar hoe de huid te redden? De
compagniescommandant geeft aan Battisti last een aanvraag om versterking te
schrijven, maar de ordonnans is bij de eersten aanval gevallen. En het is onmogelijk
nog een geweer te mias< Bij het kriecken van den dag wordt de situatie nog lastiger.
Op de kruin teekenen zich eenige Oostenrijksche schaduwen af waarop lukraak wordt
1080 gemikt, 't Antwoord is een kogel die een tiental soldaten doet sneuvelen. Zoowel van
voren als van achteren loert de dood. Ten langen leste zullen de kapitein, Battisti
en enkele tientallen soldaten een laatste kronkelende beweging ondernemen. Achter hen
is een ware afgrond, een loodrechte muur van een meter of dertig. De kapitein
Battisti en de ordonnance van den kapitein vluchten een hut binnen. 't Blijkt een
1085 verlaten Oostenrijksche telefoon-post te zijn. De kapitein wischt zich het voorhoofd
af; Battisti is gewond. Verscheiden ooggetuigen weten zich dat te herinneren; hij
zelf heeft er geen acht op geslagen. Uit zijn gepeins ontwakend zegt hij plotseling
tob den kapitein: "Ik maak mij liever van kant dat ik in hunne handen val". De
kapitein heeft geen tijd om te antwoorden want plotseling weerklinkt een gehuil door
1090 de hut dat niets menselijks meer heeft. "Kapitein, wij zijn allen gewond". Meteen
komen zij te voorschijn. Een laatste shrapnell heeft de nog weerbare soldaten in een
bloed plas gedompeld. Uit het boschje aan den voet van den heuvel komt een
Oostenrijksche colonne te voorschijn. Er valt geen minuut meer te verliezen. Achter
de drie mannen gaapt de afgrond. "Laten wij ons daarinstorten", schreeuwt de
1095 kapitein Battisti toe. Die ziet er plotseling heel anders uit. Er komt zoo waar iets
van een glimlach op zijn gezicht als hij zegt: "Ik blijf zoolang ik kogels heb." De
beide mannen omhelzen elkander; een zuidelijke gewoonte die al naar de omstandigheden
het met zich brengen belachelijk is of verheven. De kapitein beschermt zijn arm met
den mantel, sluit de oogen en doet den sprong. Met een gebroken arm en een bloedende
1100 borstwonde staat hij op. Door den rooden sluier die voor zijn oogen hangt, ontwaart
hij een menschelijke schaduw: "Ben jij daar Battisti?" 't Was de ordonnance. Battisti
bleef boven. Toen Italiaansche versterkingen twee uur later de stelling vrij maakte,
vond men Battisti niet meer. Een tragische schaduw valt er op de laatste oogenblikken
van dezen man, voor wien zelfs de vijanden een zekere bewondering koesteren, en wiens
1105 goede trouw door de Oostenrijksche bladen ten volle wordt erkend. Typen als George
Weill, Battisti en misschien zelfs Cassment, indien men de dingen van heel hoog en
heel ver zou beoordeelen, hebben recht op het volle medelijden van allen, die niet
bij het conflict zijn betrokken. De drang der omstandigheden en de droevige situatie
van zijn land hebben Battisti den schijn gegeven een verrader te zijn. Maar hij
1110 streed in het geregelde leger van het volk, waartoe hij steeds openlijk verklaard
heeft te behooren. Hebben de Oostenrijkers door het zoo spoedig voltrekken van zijn
vonnis niet getoond, dat zij een overigens alleszins gerechtvaardigde interventie
vreesden? Zouden er voor dien haast bovendien geen andere redenen hebben bestaan?
Heeft Battisti zijn woord gehouden en zelfmoord gepleegd? Wilden de Oostenrijksche
1115 autoriteiten zijn lijk gebruiken om een voorbeeld te stellen? De Italiaansche
regering heeft langs zeer officieelen weg vernomen dat er op dat oogenblik voor de
militaire rechtbank te Trente nog geen proces was gevoerd, zou er desniettemin
een executie hebben plaats gehad? Battisti's weduwe, die haar rouw met Romeinsche
gelatenheid draagt, heeft ons verzekerd: "Ik weet dat hij geen zelfmoord heeft
1120 gepleegd. Dikwijls heeft hij mij verklaard, dat hij met vreugde het martelaarschap
voor de goede zaak zou aanvaarden. Gedurende de vreeselijke oogenblikken van het
alleen zijn moet hij overzien hebben welk een offer het in leven blijven van hem zou
eischen en hij zal besloten hebben dat offer te brengen. Hij heeft zich zelf
voorgehouden dat zijn dood duizend keer meer enthousiasme zou veroorzaken en duizend
1125 keer beter gewroken zou worden indien hij zich aan de schandelijke foltering
onderwierp, misschien ook heeft hij voor den laatsten keer de stad willen aanschouwen
waarvan hij zoo zielsveel hield. "Van uit de vensters der militaire gevangenis kan
men het huis ontdekken, waar wij zoo gelukkig hebben geleefd, waar onze jongen
geboren werd."

1130 Hetgeen ik u verteld heb is niet een bloedige, banale oorlogsepisode zonder meer. Er
spreekt de groote ellende uit van menschen die geen vaderland meer bezitten omdat zij
er te veel van hebben.
Slachtoffers van contracten die geteekend werden voor zij bestonden en van
onrechtvaardigheden vóór hun geboorte begaan, kunnen zij zich niet aan dubbelzinnige

1135 waardeeringen onttrekken, zelfs dan niet, wanneer zij aan de schoonste instincten van
hun ras gehoorzamen, en op hun meest nobele daden wordt in het vijandelijke kamp het
stempel der sohands gedrukt. Maar de dood maakt een einde aan alle twistgedingen.
Hier past ons alleen een eerbiedige groet. Het kostbaarste wat een mensch kan
1140 opofferen aan hetgeen hij, alle grenzen en verdragen ten spijt, instinctmatig als
zijn vaderland beschouwt, is immers het leven.

ENGELAND.

Aftreden van minister Henderson.

1145 LONDEN, 8 Aug. (Reuter.) Men verneemt, dat Henderson in het Kabinet blijft als
adviseur voor arbeiderszaken.

De kolenvoorziening.

LONDEN, 9 Aug. (Eigen Bericht.) De "Times" verneemt uit Rome, dat naar men hoopt het
bezoek van Runciman tot resultaat zal hebben de voltooiing van de voorgenomen
1150 regeling, waarmede een begin werd gemaakt tijdens het bezoek van minister Carcano te
Londen; het resultaat van de besprekingen tusschen de regeering en Runciman wordt met
belangstelling afgewacht, want het vraagstuk van de kolenvoorziening is nog steeds
klemmend. Het is zeer moeilijk voldoende steenkool te verkrijgen voor de behoeften
van het land. De regeering benoemde een commissie om gasprijzen vast te stellen.
1155 Volgens de "Tribuna" verklaren de gasfabrieken, dat zij aan de bestaande contracten
niet kunnen voldoen. Zij moeten sluiten of de prijzen verhoogden ter dekking van de
kosten. Overal is de gasprijs reeds gestegen, vooral in de steden, waar het gas de
voornaamste brandstof bij het koken is geworden. De verhoging van den prijs is
belangrijk, zoodat de beslissing van de commissie door het publiek met spanning wordt
1160 tegemoet gezien.

ITALIË.

De strijd aan het Isonzofront.

1165 LONDEN, 9 Aug. (Reuters bijz. dienst.) De "Times" verneemt uit het Italiaansche
hoofdkwartier d.d. 7 Aug.:

Van gistermorgen zeven uur tot half vier 's middags werden de Oostenrijksche
stellingen van den Monte Santo tot Monfalcone op ontzettende wijze gebombardeerd,
zooals nog nimmer zelfs hier had plaats gehad. Alle heuvels aan deze zijde van de
Isonzo waren bedekt met nieuwe batterijen, die een onafgebroken regen projectielen
1170 uitstortten over de verraste Oostenrijkers op den Monte Sabotino, waarvan de top Görz
geheel beheerscht. Sinds 23 Oct. bleef de Italiaansche linie aan het Sabotino-front
onveranderd.

De zuidelijke helling van den berg was voorzien van talrijke kunstig gebouwde holen,
door de Italianen in de harde rotsen uitgegraven. Onlangs was dit sappeurswerk
1175 bekroond met den aanleg, buiten weten van den vijand, van een tunnel van 850 voet,
welke de Oostenrijksche loopgraven tot 90 voet naderde. Achthonderd man, die in deze
tunnel waren verzameld, begonnen op een gegeven teeken den aanval, gesteund door de
troepen in eerste linie en sterke reserves. De aanval werd door vele waarnemers op de
andere bergen gadeslagen. Tallooze stukken hakhout werden door de Italianen in
1180 brand gestoken, om te beletten dat de Oostenrijksche scherpschutters er voordeel van
zouden hebben. Ze waren nu gehuld in laaghangende rookwolken. Toen het teeken tot den
aanval werd gegeven, kropen de Italianen tusschen deze plekken hakhout. De
stormaanval op de Oostenrijksche stellingen werd op ongelooflijk snelle wijze
1185 uitgevoerd. De voorste posities werden veroverd terwijl de vijand zijn spervuur
verlegde. De eerste, tweede en derde loopgravenlinies werden in twintig minuten
genomen, waarna de Oostenrijkers hun vroegere stellingen onder hevig vuur namen. De
redoute op den top viel binnen het uur en de vervolging begon langs de hellingen naar
de Isonzo, waarbij de vervolgers overal gevangenen maakten. San Merino werd tegen zes
uur genomen, waarna de Italianen zich in de veroverde posities gingen vastzetten en
1190 versterken. Talrijke Oostenrijkers vluchtten in de bosschen op de noordelijke helling
tegenover Plava, maar ook hier werden zij verdreven.

Behalve de aanval op den Monte Sabotino werd een algemeen aanval gedaan langs het
geheels front van den Beneden-Isonzo. De hoogten 188 en 133 en Oslavia werden
hernomen en de stellingen, waarom verleden jaar gestreden werd, vielen in handen der
1195 Italianen.

De Oostenrijkers boden tegenstand op den Podgora-top tot den avond, maar gaven het
toen ook op. Troepen uit Lucinico rukten over een afstand van verschillende mijlen
naar de Isonzo op door bedekte naderingswegen, welke gedurende de laatste maanden
waren gereed gemaakt. De schijnbaar onneembare San Michele met zijn vier grimmige
1200 gevaarlijke toppen, waarvan er drie verleden jaar werden genomen, werd zonder

voorwaarden overgegeven.

1205 De opmarsch langs het geheele front liep vlug en zeker van stapel. De krijgsgevangenen waren stoere, jonge mannen en lieden boven de veertig jaar; allen verkeerden in slechten toestand en waren gekleed in lompen, een bende bedelaars. Slechts weinigen hadden meer dan honderd patronen bij zich, hetgeen bewijst hoe onvoorbereid de Oostenrijkers op dezen aanval waren geweest.

De stemming in Italië.

1210 De Ag. Stefani meldt, dat het succes van het Italiaansche leger groote voldoening wekte in de hoofdstad. De bladen werden aan de verkoopers ontrukkt en haast de heele stad vlagde. Des avonds had op het Colonnaplein, tijdens een uitvoering van de militaire muziek, een betooging plaats ter eere van het leger. Ook in andere steden hadden dergelijke patriotische betoogingen plaats.

1215 **TURKIJE.**

Nikkel voor Duitschland en Oostenrijk.

1220 KONSTANTINOPEL, 8 Aug. (W. B.) De bladen melden, dat het ministerie van oorlog besloot het bedrijf van de nikkelmijn van Ak Kaja Kostamuni zelf in handen te nemen. Het erts zal naar Oostenrijk-Hongarije en Duitschland worden uitgevoerd.

OOSTENRIJK-HONGARIJE.

Von Hindenburg bezoekt Lemberg.

1225 WEENEN, 9 Aug. (Corr. Bureau.) Naar de oorlogscorrespondenten aan hunne bladen melden, heeft veldmaarschalk von Hindenburg den derden Augustus een kort bezoek aan Lemberg gebracht. Aan het station werd hij door den generaal-majoor Boehra-Ermolli en anderen ontvangen. Uit het 41ste infanterieregiment werd de eere-compagnie gevormd. Na een automobieltocht begaf von Hindenburg zich eerst naar het legercommando en vervolgens naar het front.

1230 **ZWITSERLAND.**

In Tommyland.

(Van een bijzonderen correspondent.)

1235 Caniculae! Caniculae! Hoe warm het was! En hoe ver? Neen ver niet: alleen maar een beetje penibel. Eerst den gewonen weg langs het moer naar Territet. En dan klimmen van wat-bon-je-me naar Glion, naar Caux.

Leek het aan de Lemannische Riviera al reeds op eene Fransche garnizoensplaats, zooveel roode, heerlijk wijnroode broeken, zooveel bleu horizon, zooveel khaki, zooveel gore, rafelige burnoes zelfs van statige, waardige Arabieren, à la montagne werd dit er niet minder op.

1240 Het was een heerlijken zomerdag. Het meer, van Caux uit diep in de diepte gezien, was als eene zee eindeloos, want de hitte hield in een blauwig waas verscholen héél den omhullende achtergrond van Jurabergen, van Salève, van Savooisch Alpenland. Eet ijs van den Dent de Midi slechts blonk flikkerend door den nevel boven het grazig Rhônedal, waar de rivier hare geelgrauwe wateren rept, en voort stiet als ware het

1245 eene brijige massa, waaiervormig uitstaande in het azure émail vlak van het Lac Léman. En terwijl wij de geabsorbeerde zonnehitte te dooven trachtten door middel van eene edele grenadine met spuitwater, droeg het welkome koeltje zacht ruischend door het dicht kastanjeloover tot ons over de half gehoorde melodie van "Tipperary". Was het de plaats, het uur, de klanken? wij raakten in de stemming, en snelden voorwaarts met gezwinden stap, de heete zon en hare stralen, de blakerende witte wegen ten spijt, naar "Tommyland".

1250 Strikt genomen is "Tommyland" enkel de streek, waar Tommy Atkins, de Engelsche geïnterneerde, verblijft, dat is het dal van de Sarine van Rossinières tot Rougemont, terwijl boven Vevey, Montreux, Territet, evenals aan de Sarine beneden Rossinières en 1255 boven Rougemont, en in de valleien aan de voet der Diablerets Fransche en Belgische soldaten huizen. Maar om bij den een te komen moet men door de anderen heen, en zoo hadden wij besloten ze allen op te zoeken om des te beter vergelijkingen te kunnen maken.

1260 Het vreeselijke klimmen was nu gedaan, en over eenen bijkans horizontalen weg ging het langs den rand der berghelling heen meest in de schaduw van zware sparren en bloeiend kreupelhout. Men moet toch maar in het Zwitsersche berggras zijn om bloemenpracht en kleurenkracht te zien! Eindelijk aan den Col de Jaman was het nog weder even klimmen, niet lang gelukkig.

1265 Ja, die Col de Jaman! Tot aan den top toe was de weg goed geweest, breed genoeg, effen en hard gewalst: men zou er met genoegen zijnen motor over gestuurd hebben. Maar nauwelijks was de top gepasseerd, of er geschiedde een wonder... van de

allerdroevigste soort. Plots ging de gladde heirweg over in een bolderpad van losse, wankele, rollende basaltbonken zoo groot als struisvogeleieren en scherp en puntig als de satire.

1270 De oorzaak van dit phenomeen is, dat over den top van den pas de grens loopt tusschen twee cantons, Vaud en Fribourg, het Protestantsche en het Roomsche, het vooruitstrevende en het achteruitspartelende, het welverzorgde en het zeer verslonste.

1275 Wie het Iersche vraagstuk niet begrijpen kan, hem brenge men hier naar den Col de Jaman, waar hem veel duidelijk zal worden. Geen wonder, dat de minderheid der nijvere, ijverige, Protestantsche Ulstermannen ernstig bezwaar er tegen heeft, wanneer zekere politiciens kalmweg voorstellen der meerderheid van gezellige laat-maar-waaien Roomschen uit het Zuiden op te dragen de absolute zeggenschap over den zuur verdiende eigendom der eersten. Men moest het den Vaudois eens voorstellen

1280 hunne belangen te plaatsen onder de aegis van het systeem van Fribourg! Een uur lang duurde dit verkwikkelijk traject, slechts geschikt als boetegang voor processies ter verkrijging van volledigen aflaat voor alle zeven doodzonden tegelijk. Daarna bleek zelfs dit armzalig bolderpad te veel te zijn geweest voor de energie van Fribourg, en verliep het in een vaak onnaspeurbaar geitenpaadje. Mij kostte het

1285 menigen bokkesprong en menige buiteling, met het gevolg, dat ik na eenen veelurigen tocht door het anders zeer schoone, pastorale dal aankwam te Montbovon met eenen verstuikten enkel en een zwaar hoofd in het verloop van den dag van morgen. Overigens smaakten mijn confrère en ik het genoeg het laatste schamele kamertje te

1290 mogen betrekken in het eenige mogelijke hôtelletje. De rest is door geïnterneerden bezet, een vijftig man. Naast mij woont een korporaal, en tegenover mij een trompetter (pourvu qu'il se tienne coi...).

Hier zijn het allen Franschen, vriendelijke mannen en aardig om mede te praten. Vroeger waren er ook enkele Belgen bij, doch deze zijn thans allen te zamen geconcentreerd, nadat men door schande, zoo niet schade, wijs geworden was. Want

1295 Franschen en Belgen, dat gaat niet samen, onverschillig of het Walen, Brusselaars of Vlamingen zijn, wat ook de mannen van de theorie mogen zeggen. Dan kunnen een Franschman en een Nederlander veel beter over weg, beter ook dan een Nederlander en een Belg. Het is net alsof de wederzijdsche nuchterheid overeenstemt, terwijl een

1300 Belg, hoe hoog ook te achten, hoe diep in zijnen kunstzin te bewonderen, toch iets heel aparts blijft. Ook met hunne Zwitsersche gastheeren schieten de internés alhier goed op. Ik heb daar met opzet nauwkeurig naar geïnformeerd, zoowel bij Franschen als inboorlingen.

"Behoudens een enkel minder gelukkig geval, valt er niet te klagen," luidde regelmatig het antwoord der Zwitsers. "Wij mogen de jongens graag."

1305 Dat is veel gezegd. Want deze geïnterneerden zijn geene verminkten, geene zwaar gewonden. Ook weigerde de Zwitsersche commissie lijders aan besmettelijke ziekten te ontvangen. Wat hier rondloopt, was meer vervallen door verwaarloozing en ondervoeding, en leed bij voorbeeld aan chronische bronchites of neurasthenie. Gezonde lucht en versterkende voeding evenwel hebben velen al spoedig er weder boven

1310 op gebracht, en die loopen nu rond met hunne ziel onder den arm en velen van de niet genezenen ook. Pleit het niet voor Fransche flinkheid, dat niettegenstaande al dit hangen en rondslechteren, de verhoudingen zoo goed blijven? Natuurlijk is de discipline streng. De geïnterneerden mogen een zeker rayon van een

1315 15 kilometer breedte zonder verlof niet overschrijden. Zij staan onder hunne eigene officieren en onderofficieren en deze tezamen onder eenen Zwitserschen commandant. Voor het minste vergrijp wordt eene flinke cachot-straaf opgelegd. Met de officieren, kleiner in getal en gemakkelijker in den band te houden, licht men ondertusschen wel een beetje de hand.

1320 Hoe goed dit nu alles ook loopt, toch blijft ook hier, gelijk een der geïnterneerden mij opmerkte, ledigheid des duivels oorkussen. Velen, zich hiervan bewust, zoeken uit eigen beweging werk, wat ook al weder voor hen pleit. De militaire overheid geeft gaarne verlof er toe, mits slechts van 20% tot 40% van het loon worde afgehouden en gestort in de gemeenschappelijke kas, waaruit de gelden getrokken worden ten bate van

1325 hen, die niet of nog niet werken kunnen. Dit raakt het probleem van de werkverschaffing aan geïnterneerden, een moeilijk vraagstuk, vooral met het oog op de Engelschen. Maar daarvan hoop ik in een volgenden brief meer te vertellen. Thans ga ik slapen, want de zon is niet verre meer. Montbovon-sur-Sarine, Augustus 1916.

1330 **BUITENLAND.**
De toestand in China.
Hoe ook de tegenwoordige Chineesche regeering zich beijvert, om aan de eischen van de

Zuid-Chineesche opstandelingen tegemoet te komen, de toestand blijft in Zuid-China nog steeds verre van bevredigend.

1335 Zoo werd aan Parijsche bladen uit Tientsjin gemeld, dat de stad Kanton door de troepen van generaal Sen Tsjoen Tainen wordt belegerd.

De spoorwegverbinding tusschen Kowloon (tegenover Hongkong aan de kust gelegen) en Kanten is verbroken. Voortdurend komen te Hongkong verontrustende berichten in over de gevechten bij Kanton. Duizenden vluchtelingen zijn op weg naar Hongkong.

1340 Ook te Hankau, aan de Yangtse, waar Japansche troepen zijn aangekomen, heerscht opwinding.

Vervolg Telegrammen en Oorlogsnieuws.

1345 **Op Zee.**

De "Deutschland".

De Engelsch bladen houden zich natuurlijk bezig met het vertrek van den handelsonderzeeër "Deutschland" uit Baltimore. "Louter opschepperij" verzekert de "Daily Telegraph"; bij stukjes en beetjes hebben ze de "Deutschland" aan boord van neutrale schepen naar een weinig bezochte Amerikaansche haven gebracht, daar werd de onderzeeër in elkaar gezet met kleurstoffen geladen en toen stoomde hij triomfantelijk naar Baltimore.

1350 De "Evening Standard" geeft een andere lezing die trouwens meer op het doel van de reis slaat. Een voornaam anti-Duitsch buitenlander buitenlander" heeft het blad verteld dat het hier een proeftocht geldt. Mocht het gevreesde oogenblik aanbreeken waarop de Keizer gedwongen wordt den geallieerden zijn degen te overhandigen dan zal hij zich aan deze vernedering en aan het gevaar de rest van zijn leven op St. Helena te moeten doorbrengen weten te onttrekken, door op de "Deutschland" naar Amerika te vluchten.

1355 De "Evening Standard" knoopt aan dezen voorspelling de overpeinzing vast wat er niet in 1815 had kunnen gebeuren als Napoleon toen over een onderzeeër had kunnen beschikken.

Ja als... zegt de "Vossische" bij 't overnemen van de Engelsche berichten, wat zou wel gebeurd zijn als in Adam en Eva's tijd... de appelboomen niet hadden bestaan!

1365

ROEMENIË.

Levering van gerst en erwten.

BOECHARREST, 9 Augustus (Korr. Bur.) Tusschen het Roemeensche hoofd-uitvoer-comité, onder voorzitterschap van den Roemeenschen minister van Landbouw, Constantinece, en de vertegenwoordigers der Centraal-Europeesche mogendheden, is een overeenkomst aangegaan over den aankoop van brouwgerst en erwten van den nieuwen oogst. Ter beschikking zijn ongeveer 2000 spoorwaggons erwten, 6000 spoorwegwagons gerst; de prijs voor de erwten werd op 5600 Lei per spoorwegwagonlading, van gerst op 4500 Lei per wagonlading vastgesteld.

1375

(Voor eventueel nagekomen telegrammen zie verder Laatste Berichten.)

Van Dag tot Dag.

1380 **Met de Zionisten in Gallipoli.**

Nu met Palestina als uitgangspunt de Turken, alleen 's nachts optrekkend, een nieuwen aanval op het Suezkanaal beproefden, is het zeker belangwekkend te vernemen hoe een legerafdeeling, bestaande uit Joden, in Gallipoli tegen de Turken gestreden heeft.

1385 Daarom vestig ik aandacht op een boek getiteld *With the Zionists in Gallipoli*, door Lieut-Col. J. H. Patterson D.S.O. (Hutchenson and Co. London).

Overste Patterson verhaalt er in hoe in Egypte in April 1915 een muilezel-corps werd opgericht uit de Joden, die, door de Turken uit Palestina verjaagd, tegen hun eeuwenlange verdrukkers strijden wilden. Met uitzondering van enkele officieren waren allen, die onder overste Patterson dienden, Joden uit Palestina. Het Hebreeuwsch was

1390 hun geboortetaal en de officieele taal van het corps, waarin alle commando's gegeven werden. Het *Zion mule corps* had een zware taak te vervullen. De muilezel is een zeer lastig en koppig dier, maar bijzonder geëigend voor werk in woestijnzand en over rotsen. Het corps had de voorste linie (de vuur-linie) in Gallipoli te voorzien van ammunitie en leeftocht en tevens als voetvolk dienst te doen wanneer tegen de Turken

1395 werd opgerukt. Dan hadden ze de muilezels achter te laten en "dan vochten ze als helden", getuigt overste Patterson van hen. Hij gelooft dat zijn corps ongeëvenaard was, ook omdat het in zoo korten tijd werd strijdvaardig gemaakt. Hij zegt: "little more than three weeks sufficed to raise, equip, and train it and to bring it in the

1400 firing line." Van den opperbevelhebber Sir Jan Hamilton af hebben allen die het Zioncorps in den strijd zagen, eenstemmig den moed en het beleid der manschappen geprezen. Velen werden wegens hun gedrag tot officier bevorderd en twee gedecoreerd.

1405 De roem van het corps werd door oorlogscorrespondenten alom verspreid en overste Patterson noemt onder vele correspondenten, die hem om inlichting verzochten, kolonel Roosevelt, den oud-president der Vereenigde Staten, die hem o.a. mededeelde hoe een familielid van hem, die een batterij commandeerde in den oorlog met Spanje, welke vele Joodsche manschappen telde: "those Jews were the most efficient men in the battery." Ze waren moedig, flink en kundig en voor elke taak berekend.

1410 Het is aangenaam zulke getuigenis mede te deelen omtrent het volk, waaraan geheel de wereld zoo oneindig veel te danken heeft. En hoe hoopt men dat het martelaarsvolk, dat zoo lang door de Turken onderdrukt werd, na dezen oorlog in een vrij Palestina in staat zal worden gesteld al zijn gaven en krachten te ontwikkelen. Als na den oorlog over het lot der volken beslist zal worden, zullen Engelschen en Franschen niet vergeten den moed en de zelfopoffering door de Zionisten in Gallipoli betoond. Dit is opgemerkt in meer dan een dagblad, dat dit boek besprak.

1415 Ik hoop, dat het in het Hollandsch zal worden vertaald. Hoe zal het bij duizenden belangstelling wekken. Maar de vertaler verzuime niet een kleine aanvulling te schrijven in voor- of narede. Want overste Patterson vergist zich, als hij verklaart dat dit het eerste Joodsche regiment is sinds den val van Jerusalem en de verspreiding van het volk van Israël. Ik zit te Zandvoort ver van mijn boekenkasten en kan geen materiaal verzamelen, maar ik herinner mij, ik weet, dat in Polen, in Hongarije, in Bohemen Joodsche regimenten zich onderscheiden hebben en dat in Noord-Amerika, tijdens den burgeroorlog, een Joodsch regiment krachtig medestreed aan de zijde der Noordelijken. Teen ik het boek ter zijde legde, dacht ik: hoe jammer dat Da
1425 Costa deze getuigenis niet lezen kan ter eere van den ridderlijken aard Joden. Voorwaar, veel van wat wij lezen betreft daden als die: "waar de dochter van Zion bij opsprong in lof!"

BINNENLAND.

1430 Een naturalisatie.

Onze gewone berichtgever te IJmuiden schrijft:

1435 Uit een onlangs in de Staatscourant voorkomend ontwerp van wet, waarbij de Regeering de Tweede Kamer voorstelt over te gaan tot de naturalisatie o.m. van don boer B. H. W. Riesenbeck, geboren te Ledde (Pruisen), trekt "De Telegraaf" de conclusie, dat er wel degelijk vreemdelingen van belligerente nationaliteit op de IJmuidensche visschersvloot varen.

Ons onderzoek geeft het volgende resultaat.

1440 De heer Riesenbeck is in 1867 te Ledde in Pruisen geboren. Op 9-jarigen leeftijd kwam hij met zijn ouders in ons land en was sedert onafgebroken in Nederland gevestigd. Hij vervulde hier ten lande ook zijn militieplichten.

Nadat hij verscheidene jaren op Nederlandsche koopvaardis-schepen gevaren had, kwam hij 18 jaren geleden naar IJmuiden en sedert voer hij aldaar als machinist op een stoomkorder.

1445 Toen verleden jaar een geregeld toezicht op de bemanningen van visschersvaartuigen werd ingesteld en bepaald werd, dat alléén Nederlanders en neutrale buitenlanders ter visscherij mochten uitvaren, werd de heer Riesenbeck niet meer op de trawlvloot toegelaten.

1450 De man die 30 jaar lang zijn broed verdiend heeft in zuiver Nederlandsche Maatschappijen, heeft toen een aanvraag ingediend tot naturalisatie, welke nu reeds langer dan een jaar in zee is.

Nadat de regeering inlichtingen had ingewonnen, heeft zij den heer Riesenbeck thans voorgedragen voor het Nederlanderschap.

Nederland en de Oorlog.

1455 De opgebrachte visschers.

1460 Door de reedersvereeningen te Vlaardingen is bepaald, dat een wekelijksche uitkeering zal plaats hebben aan de familiebetrekkingen der naar Engeland havens opgebrachte visschers, ingaande met den dag, dat ze opgebracht werden en eindigend op den dag van terugkomst in Nederland. Deze uitkeering is vastgesteld op f14 voor een matroos en f21 voor een schipper, en voor de andere naar verhouding.

Over de grens gekomen.

Te Hengelo zijn gisteravond drie Russische vluchtelingen aangekomen.

— Te Winterswijk zijn gisteren drie Belgische krijgsgevangenen aangekomen, die de

1465 recordhouders der ontvluchten zijn geworden. Op 14 Juli waren ze bij Dixmuiden gevangen genomen, verbleven eerst 7 dagen op de Kommandatuur te Brussel, vertrokken van daar naar het kamp te Dulmar, waar ze op 24 Juli aankwamen, en reeds in den nacht van 2 op 3 Augustus zagen ze do kans schoon te ontvluchten. Na vijf dagen kwamen ze op Hollandschen bodem.

1470

De zwarte lijst der Engelsche regeering.

Le Londensche correspondent van "De Tel." seint de namen van de volgende Nederlandsche en Nederlandsch-Indische firma's, die door de Engelsche regeering op de bekende zwarte lijst zijn geplaatst:

1475 Nederland: Nederlandsch-Amerikaansche Import-Maatschappij (M. Kattenburg), Keizersgracht 197, Amsterdam;

J. Barmat, Keizersgracht 302-301, Amsterdam;

Bergsma (Agenturen en Commissiehandel), Amsterdam;

Beroer en Wirth, Spuistraat 46, Amsterdam;

1480 Geo Buck Jr., Rotterdam;

Gustav Cohn (Holland-Amerika Import- en Export Maatschappij), het Witte Huis, Rotterdam;

C. van Driel's Stoomboot- en Transport-Onderneming, Maaskade O. Z. 114, Rotterdam;

C. W. Duffhaus, Stieltjesstraat 20-22, Nijmegen;

1485 Eerste Hollandsche Export-Comp., Amsterdam;

G. Klunk-Seger, Boompjes 16, Rotterdam;

E. Nagtegaal, Haringvliet 47, Rotterdam;

Nederlandsche Import en Export Handelsvereniging, Stationsweg 54, Rotterdam;

Salomon Wilfowicz, Scheveningen;

1490 P. en S. van der Zee, Vierambachtstraat 26, en Coolsingel 53, Rotterdam;

W. Ziekenoppasser, Amstel 196, Amsterdam.

Nederlandsch-Indië:

Cultuur-Maatschappij Boenoeng Goemitir, Diember;

Cultuur-Maatschappij Kali Klenoeh Goenoeng Passang Djokjakarta, Java;

1495 Cultuur-Maatschappij Montagu, Batavia;

Cultuur-Maatschappij Silau Doenia, Batavia;

Cultuur-Maatschappij Soekabriroes;

Cultuur-Maatschappij Tjikarang;

Cultuur-Maatschappij Tjikopo Zuid;

1500 Cultuur-Maatschappij Wangoen Wattie;

F. Horak;

Kina Cultuur-Maatschappij;

Tan Soen Tjiang Makassar;

Technisch Bureau Bohn, Meyer & Comp., Soerabaja;

1505 Otto Wirbatz (Wirbatz & Co.), Soerabaja.

De volgende Nederlandsch-Indische firma is van de lijst geschrapt:

J. C. E. De Force, Medan.

De volgende verbeteringen zijn aangebracht in de opgaven van resp. 18 Juli, 2 Mei en 24 Maart:

1510 Nederland: N. V. Hk. Schrevel's Import en Exporthandel, Rechter Rottekade 81, Rotterdam.

Nederlandsch-Indië: Filamont Engelen en Co., Menado;

Mohrmann en Co. (Handelsvereniging voorheen J. Mohrmann), Makassar.

1515 **Halt! Rijksambtenaren!**

Een nachtelijke tocht.

Zonder consenten, gaan ze venten,

's Nachts na eenen, op 'r teenen...

(Refrein van een Limb. smokkellied.)

1520 Om half elf 's avonds gleden we omzichtig achter elkaar het tuinhek uit en zooveel mogelijk den donkersten kant van den weg houdend, haastten we ons om den landweg te bereiken, waar we tusschen de roggeakkers konden verdwijnen als een speld in een hooiberg. Zoo'n ongeziene ontsnapping uit zijn woning is voor een grenskommies feitelijk een onmogelijkheid. Vooral op avonden als er door de tegenpartij groot werk

1525 op touw wordt gezet. Bij zulke gelegenheden functioneert er steeds vlug en secuur een flinke spionnagedienst en op welke manier een ambtenaar zijn huis ook zou verlaten, 't is slechts één kans op de honderd dat hij niet ontdekt wordt.

Groot werk was er echter dezen avond blijkbaar niet, tenminste niet in onze naaste omgeving. Want anders had het zeker niet ontbroken aan een kwasi verliefd paar of aan

1530 een paar opgeschoten slungels, die onvermoeid zoo'n paar uur op en neer konden

wandelen vóór m'n huis.

De veldweg bracht ons al spoedig aan de spoorbaan. En de smokkelaarsmethode volgend, werkten ook wij ons door het ijzerdraad van de afsluiting heen, stapten de spoorstaven over en begonnen aan de overzijde, zacht voortlopend door het veld, een plan de campagne op te maken.

1535 Eén terreingedeelte wisten we voor dien avond geheel vrij van ambtenaren en onwillekeurig gingen ons beider gedachten in die richting. Konden we langs een ongewone route dicht bij een van de voetpaden komen, welke als smokkelgangetjes 't meest in verdenking stonden, dan hadden we natuurlijk de beste kansen.

1540 Op den hoek van een aanplant van jong loofhout hielden we voor 't eerst halt. Vóór ons lagen rogge- en havervelden, achter ons was het boschje met er naast een akker staakboonen. Niets roerde zich in 't veld; overal lag doodsche stilte, 'n Echte pechavond...

1545 Een half uur lang zaten we gehurkt tusschen het lage hout en tuurden we langs den nauw zichtbaren landweg. 't Bleef wanhopig rustig. Geen jongen, die neuriënd z'n "Buk, Buk moet er wezen, Buk moet er zijn" zijn weg zocht door de korenvelden; geen waakhond, die zijn zware basstem verhief om te verkonden, dat er onraad was in zijn nabuurschap.

1550 We bleven wachten, wachten. Toen kwam er van heel ver het zuchten van een locomotief. Langzaam aan werd het rumoerig in de lucht. De laatste personentrein naar het Noorden naderde, even later werden de lichten zichtbaar en met rikketikend metaalgeluid sneed als een vurige lijn de wagenreeks door het nachtdonker.

1555 Meteen maakten we maar van de gelegenheid, dat de lucht nog vol was van het doordringend gerucht, gebruik om vlug onzen schuilhoek te verlaten en elders naar vischrijker water te speuren. Steeds den landweg houdend kwamen we aan den voet van den heuvelrug, die op een half uur afstand van de grens met evenveel bochten en onverwachte wendingen deze scheidingslijn van de twee landen volgt. Op veel plaatsen is het een verwilderd terrein daar onderaan de heuvelreeks, hoog-opgaand geboomte met een dichten ondergroei van alle inlandsche houtsoorten. De regenzomer had de slooten

1560 en kuilen boordevol gegoten en de toch reeds weeke grond sloot papperig om onze schoenen. M'n medespeurder, met zware vetleeren laarzen, lette weinig op 't sopperig wegzinken in 't haast onbegaanbare pad; ik daarentegen kreeg direct een waterig protest van m'n rijgschoenen.

1565 In het donker tusschen elzenstruiken en hazelaars door trachtten we zoo goed mogelijk te koersen in de richting van een schuin tegen den berg oplopend smokkelpad. Ons buiten de begaanbare paden houdend, moesten we nu wel over greppels en dwars over drassige stukjes land, tot we tenslotte terecht kwamen in een pas tot weiland gemaakt grondstuk. Van hieruit zouden we probeeren naar boven te klauteren, en aan den uitersten rand van het weidje loopend, peilden we zoo goed mogelijk het duister om te ontdekken, waar we 't best door het hout omhoog konden kruipen.

1570 "Zoek het maar uit," bromde m'n maat. Een afrastering van ijzerdraad en daarachter een beek beletten wel om onverwachts in vrijbuitersland te vallen. Langs het ijzerdraad slopen we voort, steeds hopen er wel ergens te kunnen doorkomen.

1575 We waren nu dicht bij het punt waar het pad van het lagere land omhoog voerde langs den heuvelrug. "Pechavond," mopperde ik voor me heen. Maar tegelijk kreeg ik een tik op m'n schouder en omziend zag ik hoe m'n metgezel me beduidde omhoog te kijken tusschen de boomen langs de helling, 't Was als een tooneel uit Ali Baba...

1580 Want onhoorbaar, al waren ze ook niet verder dan tien meter van ons af, schoven daar dicht achter elkaar zeven mannen langs het bergpaadje omhoog. Telkens teekenden ze zich af tegen het wazig bleeke van de nachtlucht in de kleine, open ruimten tusschen struikgewas en boomstammen. Zeven schimmen, geruischloos en geheimzinnig... Daar trokken ze dus heen, de slimmerds. En wij, we zaten gevangen in ons weilandje. Met bonsend hart keek ik 't nog even aan. Maar m'n gezelschap was al bezig zich door 't ijzerdraad heen te wringen. Dicht opeen zaten de lijnen en verraderlijk piepten ze

1585 bij 't heen en weer schuiven door de krammen. Nu bleef ook nog de lederen riem van de revolver vastzitten. Daar! eindelijk was hij er door en als een eekhoorn zoo vlug zag ik hem voortspringen in 't donker. Zoo dicht mogelijk bleef ik hem op de hielen, maar terwijl hij reeds goed en wel boven op het pad was, had ik nog pas een buiteling gemaakt van halverhoogte de steilte tot in de beek aan den voet.

1590 Toch, al bonsde 't me in de keel van ongewone emotie, worstelde ik opnieuw tegen de zandige helling op. Eindelijk was ik boven en toen ging 't ook in één ren het bergpaadje op. Ik zag of hoorde niets. Doodsche stilte lag er over 't lage hout. Snuivend en hijgend stond ik eens even stil. Daar in de verte was iets zwarts midden op het pad. En wéér draafde ik bergop. Even later stond ik tegenover m'n metgezel.

1595 "Ze zijn weg," fluisterde hij. "Maar ze moeten hier vlakbij liggen. Den laatsten heb ik nog duidelijk gezien. Maar ineens was ie verdwenen."

1600 Daar stonden we in 't nachtdonker. En in onze onmiddellijke nabijheid moesten zeven man weggedoken liggen over hun baal smokkelwaar. Éen fel licht voor één enkele minuut en we hadden ?n op het lijf kunnen vallen en sommeeren zich niet van de plaats te verroeren. Maar het Rijk verschaft niets van dien aard, laat het aan de ambtenaren zelf over of ze van hun tractement wat willen uitzuinigen om een electricisch zaklampje te kopen.

1605 Links of rechts van ons moesten de nachtvogels zitten en héél zacht op hun linnen of gummi smokkelschoenen zouden ze wegschuifelen, al verder weg van dit pad, dat ze vrij meenden en dat nu ineens zoo van midden uit het hout bestormd werd. Met een onuitputtelijk geduld en onhoorbaar zouden, ze hun vrachtjes voortsleepen, of hier of daar in een gat tusschen de struiken verbergen. En wij met onze zware knerpschoenen – gummizolen gaan boven de draagkracht van een ambtenaarsbeurs –, machteloos door 't ontbreken van een middel om even een fel licht te laten stralen, we waren volkomen

1610 schaakmat. Wel priemden we eens links en rechts met onze stokken onder de struiken, en in de gaten en sporen van een zijweg, die zich daar aansloot aan het voetpad, maar het was moeite vergeefs.

1615 Ontmoedigd, beschaamd als schooljongens, die betrappt worden juist op 't oogenblik als ze meenen, dat een handige zet hun zal gelukken, slopen we achter elkaar aan verder het pad op. Langs den gras-rand loopend, smoorden we 't geluid van onze stappen en toen ineens schoven ure van het pad af tusschen de struiken. We wilden het geval toch nog eens aanzien.

1620 'n Taai wachten werd 't. Anderhalf uur hielden we het vol. In 't eerste half uur bleef het doodstil overall in 't rond. Toen kwamen er twee het pad langs stappen, samen pratend met gedempt stemgeluid. We lieten hen ongemoeid, wel vermoedend dat ze bedoelden ons weg te lokken uit onzen schuilhoek. Een kwartier later dezelfde manoeuvre. We hielden ons stil. Maar het gaf ons geen aanwijzing, en toen we nog later een schot hoorden vallen in het veld beneden ons en de kogel hoog door de lucht over onze hoofden z'n zingend pie-ieuw liet hooren, verlieten we ons hoekje, het

1625 terrein verder overlatend aan collega's die daar blijkbaar uit het veld naderden. Twee uur sloeg het op den dorpstoren. En verlangend naar droge voeten opperde ik het plan huis-toe te gaan. Op den grooten weg was het stil. En voor het laatst kozen we een smal pad langs de spoorlijn. Geen tien minuten waren we gegaan, daar vernam het geoeffend kommiezenoor gerucht op een zijweg. Een armbeweging en beiden doken we in

1630 een haverveld. Onder ons sloegen de vochtig-zware halmen ritselend neer, maar de overige wuifden beschermend hun pluimendos boven onze hoofden. Nu hoorden we voetstappen, als van iemand die kalmpjes voortwandelt. We verroerden ons niet. Zacht gingen de stappen, dan hier dan daar. We voelden, dat daar iemand zocht en speurend rondkeek. Blijkbaar vond hij niets verdachts, want daar piepten de ijzerdraden van de

1635 spoorwegafsluiting, voetstappen knerpten in het grind tusschen de rails en aan de overzijde van de lijn teekende zich een zwarte schaduw af tegen den lichter achtergrond van rijpende rogge.

1640 Even bleef het stil. Toen kwamen opnieuw voetstappen langs den zijweg. Recht op de spoorlijn aan gingen ze, maar daar vlak voor de heining keerden zich twee personen juist naar de plaats waar wij lagen. Een vrouw en een jongen waren het. M'n metgezel stond al naast hen. En nog eer hij iets had kunnen vragen, begon de vrouw al jammerlijk te klagen: "Mot ge mich, arme minsch, noe zoon stukske brood auk nog afnemen. Laat 't mich toch halde..."

1645 Toen gebeurde er iets wonderlijks. Want zonder een woord te uiten, zag ik m'n gezelschap weghollen den zijweg in, alsof de duivel zelf hem op de hielen zat. Ik begreep er niets van. Maar zoo vlug ik kon, beende ik hem door de natte haver achterna. Vlak aan den weg greep iets me vast. Ik bleef haken, m'n jas verward in prikkeldraad. Weer los, begon ik opnieuw te draven en juist aan 't einde van den landweg stuitte ik op m'n gezelschap, die al aan de praat was met een jongen kerel. Tusschen hen in stond een

1650 zak.

De ondervraging was vlug gedaan. Over de grens, in Bracht, woonde hij. "Dan maar gauw naar huis toe," kreeg hij de boodschap mee. "Ginds loopt je zuster met een jongeren broer van je en je oome zit over de Bahn te wachten."

1655 "Toen ze zoo jenkte over dat brood, rook ik lont," legde m'n gezelschap uit. "Dat kon niet anders dan een signaal zijn voor een, die nog volgde. Blijft u nu even bij den zak, dan ga ik m'n jas halen."

1660 Als eenzame wachtpost bleef ik bij den zak meel. Ik peuterde eens aan m'n jas: leelijke winkelhaak, maar gelukkig alleen in de voering. De knie van m'n pantalon vertoonde een groote plek wit. Zeker meel, dacht ik, en wilde 't afkloppen. Maar tegelijk grepen m'n vingers in een gecompliceerden winkelhaak van zeker vijftien bij twintig centimeter. Gemeene uitvinding, zoo'n draad versperring... Ik kon er niet lang over piekeren, want heel gemoedelijk kwam er iemand op me toe wandelen.

"'n Abend," was de wederzijdsche groet.

"Waar gaat u heen?" was mijn nadere vraag.

1665 "Naar Bracht. Ich bin hier bij 'n zieken oome van me geweest om te waken." Zijn pijpje stoppend, stak hij er den brand in.

"En niets bij u?" vroeg ik weer.

"Nee, vuul maar." En naar me toekomend, sloeg hij breed zijn buis open.

1670 "'t Is goed," zei ik. "Loop nu maar gauw op, want ginds aan de lijn wacht je heele familie!"

Met ons tweeën zijn we toen gaan zoeken aan weerskanten van den weg, in tuinen en onder afdaken van huisjes en stallingen. 't Was immers zeker, dat de man bij het andere clubje behoorde, maar nog juist kans had gezien zijn vrachtje te verstoppen. Hoe we ook zochten, we vonden niets. En onwillig eigenlijk, dat we 't er zoo bij moesten laten, stapten we nu toch huiswaarts. Aan mijn deur nam ik de zaak tijdelijk in ontvangst. Den volgenden morgen zouden we wel inventariseeren...

1675 Een nachtrust van drie tot zeven, verbrokkeld door Aimard-droomen, een een gescheurde demi en een pantalon aan flarden brengen je in geen gunstige ochtendstemming. En met een half oog keek ik zoo nu en dan eens naar den fatalen meelzak in den hoek van het kantoor.

1680 Daar stak om tien uur m'n jachtgenoot van dien nacht z'n hoofd door 't loket.

"Uitgerust?" vroeg ik, jaloersch omdat hij alweer frisch en glunder de wereld kon inkijken.

"Jawel; dat heeft geen nood. Ik heb thuis nõg zoon zakje met 25 kilo."

1685 ...?

"Onze vriend van vannacht! Ik laat het spel niet zoo gemakkelijk winnen!"

"Wat 'n jachthond", gaf ik terug.

1690 "Met 'n omweg kwam ik tegenover 't haverveld in een roggeakker. Een uur lang heeft de kerel loopen zoeken. Tot op twee meter van me vandaan stond hij soms. Toen meende hij, dat het dan eindelijk zuivere koffie was. Ik hoorde hem teruggaan naar de dorpshuizen; er klepte een deurtje ergens, zeker van een stal, waar hij z'n buit had weggemoffeld en efkens later... stonden we weer tegenover mekaar.

1695 "Zoo, zei ik tegen hem, geef nou dat zakje ook maar aan me. De kerel stond paf. Maar toen ie ontdooid was, moest ie toch lachen. "Jij bent óók niet misselijk; je bent tenminste slimmer dan ik." Daar zei-ie me welterusten!" P. E. W. K.

DE PERS.

Japan een gevaar voor onze Oost?

1700 In de Augustus-aflevering van "De Gids" wijdt P. A. Roeper Bosch eenige beschouwingen aan vorenstaande vraag.

Op tweeërlei wijze, zegt schr., zou Japan voor onze belangen in Indië gevaarlijk kunnen zijn: òf door een vreedzame, òf door gewelddadige verdringing van ons Nederlanders uit de voordeelige positie, die wij daar innemen.

1705 Van een vreedzame verdringing acht schr. het gevaar niet groot: op economisch gebied behoeft Oud-Holland geen stap terug te wijken.

Wanneer er werkelijk voor ons gevaar dreigt moet dit bestaan in wapengeweld, dat het gevolg zou zijn van de in Japan tot agressie drijvende krachten van economischen, ethischen en incidenteele aard.

1710 Onder de factoren van economischen aard neemt de overbevolking van Japan eene eerste plaats in.

"Het snelst werkend en meest afdoend middel tegen overbevolking is emigratie, en dit is ook voor Japan in aanmerking gekomen."

1715 De resultaten zijn echter niet groot geweest, noch van de transmigratie in het eigen land naar het noordelijker Hokkaido, noch van de emigratie naar Formosa en Korea en de Japansche invloedsferen in China.

1720 "Landverhuizers trekken echter ongaarne naar streken, waar zij het nog slechter zullen hebben, dan bij zich thuis en daar de loon- en levensstandaard der Chineesche en Koreaansche koelies nog heel wat lager is dan die van den Japanschen arbeider ia er voor deze laatsten weinig verlokkelends in gelegen, om zich in die landen te vestigen zoodat zij voor emigratie dan ook nauwelijks in aanmerking komen."

Het klimaat van onze Oost is eveneens een beletsel voor immigratie van Japanners op groote schaal.

1725 Veeleer is de blik van Japan naar landen als Canada, Californië, Australië en Nieuw-Zeeland gericht, maar die landen zijn voor hem gesloten, zoodat de Japanner voorloopig zal "moeten trachten in eigen land den kost te verdienen".

"Waar nu voor Japan hetzelfde; geldt, wat Caprivi eens voor Duitschland uitdrukte door te zeggen, dat het menschen of goederen moet uitvoeren en waar de menschen-uitvoer onmogelijk wordt gemaakt door verbodsbepalingen in de voor emigratie in

- aanmerking komende landen, blijft aan Japan slechts over zijn goederenexport uit te breiden...
- 1730 Aannemende nu dat Japan in de naburige landen voor zich een monopoliestelling denkt te scheppen, is het dus voor Nederland van belang na te gaan, in hoeverre er kans bestaat, dat het dit ook zou willen ondernemen in Insulinde."
- 1735 Schr. komt tot de conclusie, dat voor een zuiveren industriestaat, als Japan bezig is te worden, onze Oost nooit meer aan een nevengebied zou kunnen zijn, de Japansche industrie een veel uitgestrekter gebied noodig heeft met een bevolking, die door klimaat en aanleg tot grooter behoefte te prikkelen is dan de Maleiers en dat "ook om er zijn grondstoffen van te betrekken Nederlandsch-Indië aan Japan, geen bijzondere voordeelen (biedt)."
- 1740 Wat dan nog, in economisch opzicht, betreft het beleggen van kapitalen in concessies en ondernemingen, meent schr., dat onze Oost nog minder in aanmerking zou komen. Voor Japan geldt het ten aanzien van China, waar het een nog maagdelijk exploitatie-veld vindt, "een levenskwestie op te lossen, voordat de omstandigheden het over het hoofd gewassen zijn en het zou daarom als een besliste fout aan te merken zijn, wanneer het zijn politiek in China zou laten varen, om, of zijn kracht zou versnipperen, door een weinig voordeel biedende expeditie naar Nederlandsch-Indië."
- 1745 Schr. komt nu op de factoren van ethischen aard.
- 1750 Een agressief godsdienstig fanatisme, zooals men zich dat van christelijke en mohammedaansche volken kan voorstellen, behoeft men van Japanners nimmer te vreezen. Ondanks de zinspelingen daarop van Takekoshi waagt schr. het te ontkennen, dat er eenige werkelijke reden aanwezig is voor het gevaar eener Japansche irredenta ten opzichte van onze Oost.
- 1755 Tegen het opkomen van eene revanche-idee, naar aanleiding van Shimonoseki, zou, naar schr. meent, het beste middel zijn om, met verwijzing naar hetgeen Japan aan Nederland werkelijk heeft te danken, "via de pers op het gemoed der Japansche bevolking te werken... en in verband met de in Japan heerschende Confucianistische ethiek en de inheemsche leer van ridderlijkheid, Bushido, bij het publiek een zekere mate van vriendschap voor ons op te wekken."
- 1760 Voor eene roeping om andere, minder ontwikkelde volken de zegeningen der beschaving te doen genieten, acht schr. het Japansche volk niet vatbaar, zoodat uit dien hoofde geen werkelijk gevaar van Japansche zijde dreigt.
- 1765 Wel is er gevaar te duchten van het ultranationalisme, waaraan het Japansche volk meer en meer begint te lijden, doch inzonderheid van de nieuwe Monroe-doctrine voor het Oosten, van de leuze "Azië voor de aziaten", zooals deze sinds een kwart eeuw meer en meer wordt verkondigd.
- "In Japan bestaat een groote groep van vooraanstaande mannen, die meenen, dat het de taak van hun land is, de heerschappij der Europeesche mogendheden in Azië verder en verder terug te dringen, niet, omdat zij uit nationalisme zelf overall willen gebieden, niet ook, omdat zij gelooven, dat Azië daardoor meer geluk, meer welvaart ten deel zal vallen, maar omdat zij het voor de rustige ontwikkeling van Japan noodig acht, dat wij Europeanen zoo ver mogelijk verwijderd zijn van hun kusten."
- 1770 Sohr. meent nu, dat alle Aziatische volkeren "met blijdschap Japan als verlosser van de Europeesche overheersching zullen begroeten, omdat zij zelfs nog liever onder een Japansch juk gekromd gaan, dan door een milde hand te worden geleid."
- 1775 "Azië voor de Aziaten" is dus een werkelijk gevaar voor onze macht in het Oosten, maar gelukkig niet alleen voor de onze, doch tevens voor die van alle andere koloniale mogendheden."
- 1780 Wat de factoren van incidenteele aard aangaat, er kunnen zich evenals voor elk ander land "ook voor onze koloniën onvoorziene omstandigheden voordoen, waaronder een nabuur plotseling gevaarlijk wordt, hetzij om opportuniteitsredenen, dan wel strategische noodzakelijkheid."
- 1785 "Ten einde in staat te zijn een volledig oordeel te vormen omtrent het gevaar dat Indië dreigt, is het dus van belang na te gaan of... bij een ongeprovoceerden aanval op onze koloniën, andere landen ons te hulp (zouden) komen.
- Schr. denkt hierbij aan de Vereenigde Staten en Engeland.
- 1790 Wat de Vereenigde Staten betreft, wijst schr. op de in Japan zoowel als in de V. S. waargenomen neiging om oorlog te voorkomen. Zoolang de Philippijnen een Amerikaansch bezit uitmaken "zal Japan niet licht stappen nemen, welke kans bieden op een onnoodig conflict met de V. S. Het is helaas echter te vreezen, dat deze bescherming nog maar van korten duur zal zijn en het is daarom voor Nederland van groot belang nauwkeurig de koloniale staatkunde van Amerika te volgen."
- 1795 Wat Engeland aangaat meent schr., dat dit een Japansche bezetting van Insulinde en de Philippijnen niet zou kunnen gedoogen:

Naspeuringen van Paul Theelen: 9 augustus 1916

- 1o. met 't oog op de nabijheid van Australië, waarop Japan het oog heeft geslagen als emigratie-terrein.
- 2o. Wijl het bezit van die eilanden Japan in staat zou stellen "den ring" welken het reeds gedeeltelijk in de Britsche invloedssfeer in China gelegd heeft, te voltooiën, hetgeen de Engelsche vlootbasis te Hongkong waardeloos zou maken en de oude gevestigde belangen op financieel, commercieel en industrieel gebied in Zuid- en Midden-China zou afsluiten en verstikken."
- 3o. Met het oog op den indruk, dien een Japansche bezetting van die eilanden op de bevolking van Britsch-Indië zou maken.
- 1800 Met 't oog op den huidigen gang van zaken in China merkt schr. echter op:
"Geeft Engeland zijn verkregen rechten in China prijs, dan doet het dit alleen, omdat het zich niet krachtig genoeg gevoelt, om Japan te weerstaan, in welk geval ook wij niet op Britsche hulp behoeven te rekenen."
- 1805 Sch. brengt verder een quaestie ter sprake, "waarvan het verloop in de toekomst nauwkeurig door diplomaten en economisten dient gevolgd te worden, dat is Japans economische krijgsvaardigheid."
Sch. meent dat voor Japan nog niet het oogenblik is aangebroken, dat het in oorlogstijd geheel op eigen beenen kan staan. Het is dus voorloopig nog aangewezen op materieelen en financieelen steun van een der groote industrieele mogendheden, waarop echter met het oog op den staat zijner financiën wel niet valt te rekenen.
- 1810 Dit evenwel mag al evenmin als het feit, dat Japan er alles aan gelegen moet zijn, "zich voor te bereiden voor de taak, die het in China wacht", - voor Nederland een reden zijn, niets te doen," juist omdat het zonder al te groote kosten afdoende maatregelen kan nemen ter bescherming van zijn tropisch rijk."
- 1815 "Nederland verkeert in de voordeelige positie, dat elk slagschip, elke duikboot meer, de kans vermindert dat Japan een kostbare expeditie tegen ons zal uitrusten."
- 1820 Ten slotte bepleit schr. de stichting eener .Ned.-Jap. Toenaderingsvereeniging "welke in ons land de studie van Japansche vraagstukken zou dienen te bevorderen, waardoor Nederland een betere kennis zou krijgen van dit werkelijk niet onsympathieke volk, niet uit onwetendheid gestadig in angst zou behoeven te leven over het lot van zijn koloniën".
- 1825 Tevens zou zulk een vereeniging door 't vestigen eener afdeeling in Japan, in staat zijn op sneller en meer populaire wijze dan onze diplomaten dit vermogen, ideeën van lieden als Takekoshi te ontzenuwen. In woord en geschrift zou zij den Japanners kunnen toonen, hoe dwaas en onvoordeelig het voor hun vaderland zou zijn uitbreiding te zoeken ten koste van onze koloniën, hetgeen zou verhoeden, dat zulke onbekookte plannen ooit wortel schieten ten nadeele van beide volken.
- 1830 Het Japansche gevaar voor onze Oost is niet geheel denkbeeldig, doch het staat aan Nederland zelf, het tot minimale grootte terug te brengen!"

Laatste Berichten.

- 1840 **ENGELAND.**
Weer een luchtraid.
LONDEN, 9 Aug. (Reuter.) Officieel. Vijandelijke luchtschepen bezochten hedenmorgen vroeg de oostkust van Engeland en de zuidoostkust van Schotland. Zij drongen echter niet ver door; zij lieten een aantal bommen vallen. Van verschillende plaatsen werden zij door afweergechut bestookt. Voor zoover bekend is, werden drie vrouwen en een kind gedood, veertien personen gewond. Er werd geen belangrijke militaire schade aangericht.
- 1845

GRIEKENLAND.

- 1850 **Griekenland voor de keus.**
KONSTANTINOPEL, 9 Aug. (W. B.) In goedingelichte kringen wordt een bericht uit Saloniki verspreid, waarin gemeld wordt: Na de aankomst van den Servischen Kroonprins stelde de Entente Griekenland voor de keus: of Griekenland neemt aan de zijde van de Entente aan den strijd deel, of Grieksch-Macedonië wordt tot aan de bevrijding van Oud-Servië aan Koning Peter als gebied afgestaan.
- 1855 Zaimis heeft het antwoord op dezen eisch tot aan de verkiezingen uitgesteld.

WETENSCHAP.

- Stikgassen.**
- 1860 Naar aanleiding van een mededeeling in "Vrij België" over het gebruik van stikgassen en gloeiende stoffen door de Nederlandsche troepen binnen het door Parma in 1579 belegerd Maastricht, deelt prof. Damsté in "De Navorscher" een en ander mede over de

1865 toepassing van zulke krijgsmiddelen in het jaar 187 v. Chr. Hij ontleent daartoe het volgende aan het boek, waarin Livius het verhaal doende van het beleg van Ambracia, Polybius hetgeen volgt navertelde:
De Romeinen hadden voor Ambracia de muren op verscheidene plaatsen met den stormram te beuken reeds een heel stuk van de stad blootgelegd, maar vermochten daarin toch niet door te dringen, want even schielijk werd een nieuw stuk muur voor het verwoeste gedeelte opgetrokken en als een rots stonden de belegerden met de wapenen op de bressen. Toen dus de consul zag, dat hij met openlijk geweld weinig vorderde, begon hij een verborgen loopgraaf naar de stad aan de leggen op een plaats, die hij eerst door schutdaken aan de blikken der belegerden onttrokken had. En een tijdlang bleef hun werk, dat zij dag en nacht voortzetten, zoowel het graven onder den grond als het naar boven brengen der uitgegraven aarde, voor den vijand verborgen. Maar de 1875 aardheuvel, die daardoor plotseling verrees, bracht de stedelingen op het spoor van hetgeen geschiedde en bevreesd, dat hunne muren reeds waren ondermijnd en er een weg naar de stad was gebaad, begonnen zij binnen de muren een gracht te graven evenwijdig aan de plaats, die met schutten aan hun onttrokken was. Toen zij hiermede zulk een diepte hadden bereikt als de bodem der Romeinsche loopgraaf waarschijnlijk 1880 zou hebben, gelastten zij stilte, legden op verscheidene plaatsen het oor tegen den grond en konden weldra het geluid der gravende Romeinen vernemen. Toen zetten zij recht toe recht aan met hunne spaden koers naar de loopgraaf. En zij hadden niet veel meer te doen, want al spoedig kwamen zij uit in den mijngang, waar de vijanden den muur met stutten hadden geschraagd. Toen dus beider gangen ineen liepen en zij zich 1885 met een gracht een weg in de loopgraaf hadden geopend, ontspoon zich een gevecht, eerst met de werktuigen, die zij juist hanteerden, maar vervolgens snelden van weerszijden gewapenden te hulp, die daar een onderaardschen slag leverden. Die strijd eindigde, toen de Romeinen naar willekeur hun loopgraaf afsloten met dekkleeden of met deuren, die zij in allerijl vóór zich plaatsten. Ook werd toen een nieuw middel, 1890 dat niet veel omslag vereischte, tegen de vijanden, die zich in de loopgraaf bevonden, in praktijk gebracht. Zij namen een wijnvat, doorboorden den bodem daarvan, zoodat een tamelijk groote buis in het gat kon worden gestoken, die buis was van ijzer evenals het deksel van het vat, dat op verscheidene plaatsen doorboord was. Dit 1895 vat nu, dat zij met dons gevuld hadden, legden zij zóó, dat het deksel in de loopgraaf was gericht. Uit eenige van de gaten staken lange lanspunten om den vijand op een behoorlijken afstand te houden. Nu staken zij den brand in de veeren en wakkerden dien aan met een blaasbalg, die in het uiteinde van de buis werd gestoken. Toen daarop niet slechts een dichte rookmassa maar meer nog de scherpe walm met zijn ondragelijken stank van het smeulende dons de geheele loopgraaf gevuld had, kon 1900 ternauwernood iemand het daarin meer uithouden.
Er zijn ook tijdgenooten in de dierenwereld, die giftige gassen aanwenden om hun vijanden buiten gevecht te stellen. Prof. Damsté herinnert ten besluite aan den bekenden bombardeerkever, doorgaans onder steenen levend, die als zij gsvaar voelt hoorbaar een bijtende vloeistof afscheidt, welke snel verdampt en een vlek als van 1905 salpeterzuur op de huid achterlaat de meest bekende soort van dit geslacht is *Brachinus crepifans*.

De Fransche zwarte lijst.

1910 Het Fransche ministerie van buitenlandsche zaken publiceert in de Fransche Staatscourant de eerste officiële lijst van firma's, die als vijandelijke zullen worden beschouwd, of die, zoo gij in de neutrale landen zijn gevestigd, als tusschenpersonen voor handeldrijven met den vijand zullen worden geacht. Elke handel met hen is verboden. Er komen op deze lijst ook firma's voor, die in Nederland en 1915 Nederlandsch Indië zijn gevestigd.

BEURS EN NIJVERHEID.

Productie van synthetischen indigo in Engeland.

1920 Na het uitbreken van den oorlog werden de geurstofffabrieken der firma Meister Lucius & Brüning in Ellesmere Port (graafschap Cheshire) onder leiding en toezicht der Engelschen regeering gesteld. Er werd bijna uitsluitend synthetische indigo in de fabrieken vervaardigd. Volgens mededeeling der "Manchester Guardian" werd het bedrijf een tijdlang met goed gevolg gevoerd, doch circa 5 maanden geleden moesten de 1925 werkzaamheden ten gevolge van gebrek aan bepaalde grondstoffen worden gestaakt. De fabriek zal nu verkocht worden aan de firma Levinstein Ltd. in Manchester. De prijs, die er voor betaald zal worden, sluit, volgens de "K. Ztg.", de waarde in van den "goodwill" en voorts het verschil tusschen de tegenwoordige waarde en de kosten der machines en inrichtingen voor den oorlog, alsmede de waarde van het grondbezit en de gebouwen. De ontbinding der firma Meister Lucius & Brüning in Manchester is van

hooger hand gelast.

1930

Maatregelen tot ontwikkeling der industrie in Rusland.

De Russische "Technische Maatschappij", die onder leiding staat van W. J. Kowolewski die onder Witte referendaris was aan het Russische ministerie van Financiën, heeft in een memorie een aantal eischen geformuleerd, van welke inwilliging naar zij meent

1935

een krachtige Ontwikkeling der Russische industrie afhankelijk zal zijn. Zij noemt als zoodanig hervorming der wetgeving op de naamlooze vennootschappen, uitbreiding van het industrieel crediet door oprichting van industriebanken, stichting van technische en ambachtsscholen, uitbreiding van het spoorwegnet, verbetering der water- en landwegen, voorziening in de behoefte aan rollend materiaal, verbetering der havens, en wetgeving op de trusts, bescherming der binnenlandsche industrie door

1940

hooge invoerrechten, exploitatie der watervallen tot opwekking van elektrische energie, alsmede arbeidersbescherming, opening van arbeidsbeurzen, etc.

Uit de Deutsche industrie.

1945

Het Deutsche koolzuur-syndicaat, dat in Juli 1910 den prijs per syphon koolzuur van 10 K. G. van Mk. 4 op Mk 4.50 heeft verhoogd, zal thans den prijs verder verhoogden tot Mk. 5.25.

1950

Het Rijnsch-Westfaalsche Kolensyndicaat heeft tegen 15 Augustus een algemeene verandering uitgeschreven van mijnbezitters, waarin de participatie-aandeelen voor September en October zullen worden vastgesteld als belangrijk punt op de agenda staat verder het samenstellen van het nieuwe syndicaatscontract.

Uit de Russische textielindustrie.

1955

Ten gevolge van gebrek aan grondstoffen hebben de Russische wolfabrieken in den laatsten tijd slechts 3 of 4 dagen per week kunnen werken. Meer dan de helft der fabrikaten is voor het leger bestemd. Daar de eigen katoenproductie van Rusland in de oorlogsjaren aanzienlijk is toegenomen, en ook groote hoeveelheden Amerikaanse katoen in het land zijn ingevoerd, is het gebrek aan grondstof in deze industrie

1960

betrekkelijk gering. In de linnenindustrie is men voldoende van grondstof voorzien. Rusland heeft in 1915 zooveel vlas geproduceerd, dat zelfs overwogen wordt, een gedeelte naar de bondgenooten uit te voeren. In het jaar 1915 waren in de

1965

linnenfabrieken 391,000 spindels in bedrijf, waarvan er nu nog 362.000 voortdurend loopen. Alle werken in 2 ploegen van 9 uur, sommige fabrieken zelfs 22 of 24 uur in 3 ploegen. De productiecapaciteit per spindel is vergeleken bij die van voor den oorlog gemiddeld 36 pond per maand toegenomen. De productiekosten voor garen is van Rbl. 11,80 voor den oorlog tot Rbl. 28 gestegen. De fabrikaten worden eveneens voor het grootste gedeelte tot de vastgestelde maximumprijzen door de regeering aangekocht.